

VRIJHEID VAN GODSDIENST IN DE WERELD

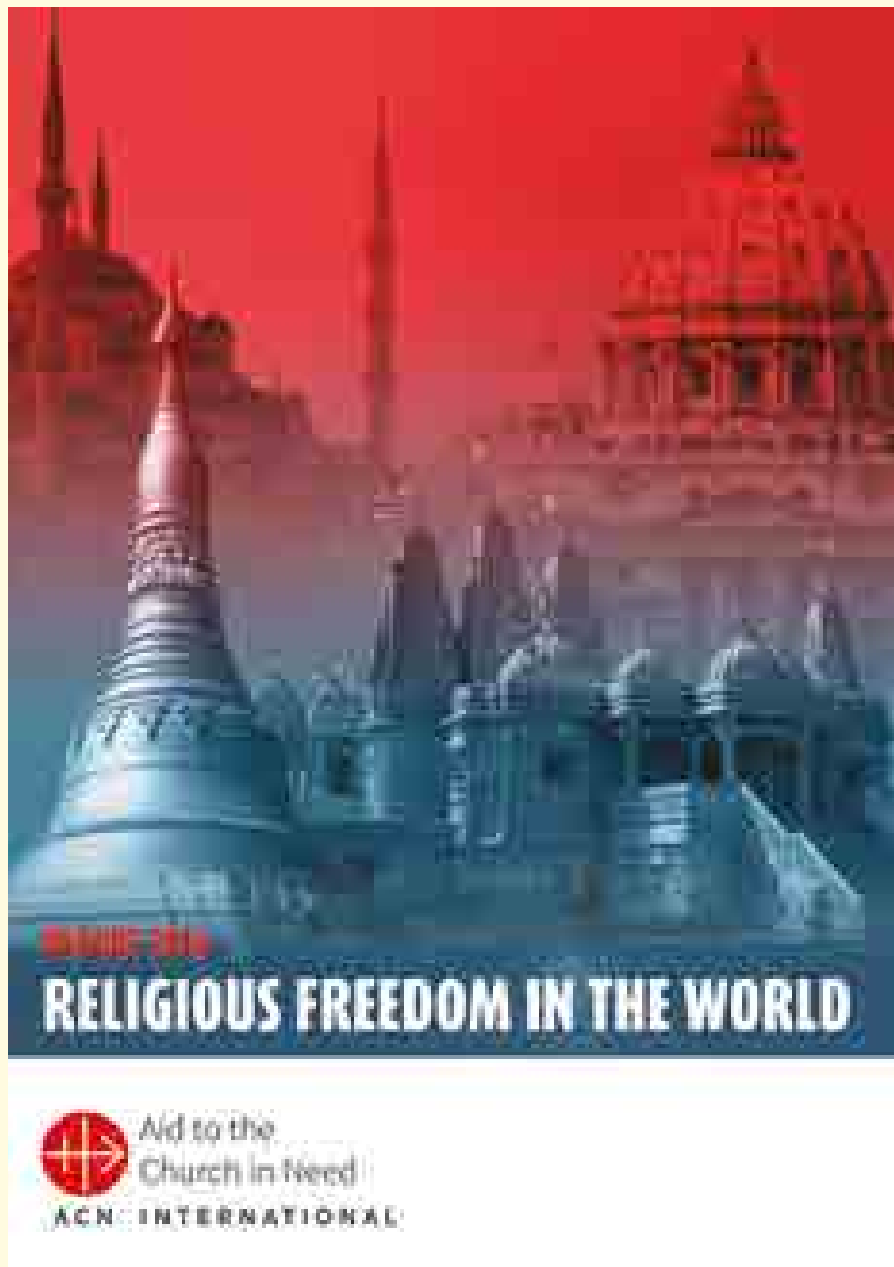
SAMENVATTING

Aid to the
Church in Need

ACN INTERNATIONAL

Het volledige rapport **Vrijheid van Godsdienst in de Wereld** is beschikbaar op www.religion-freedom-report.org

Het rapport van 2016 is de 13de editie van het rapport Vrijheid van Godsdienst in de Wereld van Kerk in Nood, dat om de twee jaar wordt gepubliceerd.

Het rapport gaat dieper in op kwesties in verband met godsdienstvrijheid voor alle geloofsgroepen in 196 landen. Het is beschikbaar in het Engels, Nederlands, Frans, Duits, Italiaans, Portugees en Spaans.

Rapport *Vrijheid van Godsdienst in de Wereld*

Hoofdredacteur: John Pontifex | Redacteur: Marcela Szymanski

Voorzitter van het Redactiecomité: Peter Sefton-Williams

Redactiecomité: Marc Fromager, Maria Lozano, Raquel Martin, Marta Petrosillo, Mark von Riedemann, Roberto Simona en Marta Garcia Campos

Redactie en proeflezing: David Black, Johnny Church, Tony Cotton, Clare Creegan, Catherine Hanley, Caroline Hull, Christopher Jotischky-Hull, Michael Kinsella, John Newton, Elizabeth Rainsford-McMahon, Tony Smith, Heather Ward

VRIJHEID VAN GODSDIENST IN DE WERELD

Rapport 2016
Samenvatting

Aid to the
Church in Need

ACN INTERNATIONAL

INHOUD

Voorwoord door pater Jacques Mourad	5
Bevindingen in vogelvlucht	6
Belangrijkste conclusies	9
Landen met Beduidende Schendingen van de Godsdienstvrijheid	
Kaart	30
Tabel	32
Achtergrondstukken	
Is Daesh (ISIS) een genocide aan het plegen?	10
Soennitische en sjiitische islam: gelijkenissen en verschillen	16
Godsdienstvrijheid en economische voorspoed	24
Case Studies	
Irak: Een door Daesh (ISIS) verkracht yezidisch tienermeisje spreekt parlementsleden toe	8
Kenia: 148 doden bij aanslag op universiteit	12
VK: Ahmadi-winkelier vermoord na wensen voor een “Vrolijk Pasen”	14
Frankrijk: Gijzelaars vermoord bij aanslag op koosjere kruidenierswinkel in Parijs	18
Birma (Myanmar): Boeddhistische monnik leidt anti-islamitische campagne	20
China: Symbolen van geloof afgebroken	22
Pakistan: Interreligieuze voetbalwedstrijden	25
Marokko: Verklaring door moslims wil religieuze minderheden beschermen	26
Vaticaan: Paus ontvangt vooraanstaande imam op historische ontmoeting	28

Samenvatting | Samenstelling case studies: Clare Creegan | Projectredacteur: John Newton | Grafisch ontwerp: Helen Anderson.

De omslagfoto toont de Egyptische sjeik Ahmed el-Tayyib, grootimam van de Al-Azhar-moskee, tijdens de ontmoeting met paus Franciscus in privé-audiëntie in het Vaticaan op 23 mei 2016. © L'Osservatore Romano.

Gepubliceerd door Aid to the Church in Need. ACN is een pauselijke stichting van de Katholieke Kerk.

© 2016 Kerk in Nood (Aid to the Church in Need)

VOORWOORD

Door pater Jacques Mourad

De Syrisch-katholieke priester Jacques Mourad werd door Daesh (ISIS) vastgehouden, maar slaagde er na vijf maanden in om te ontsnappen.

Het belang van vrijheid van godsdienst is voor mij het verschil tussen leven en dood.

Ik ben een katholieke priester uit Syrië en ik zet mij zowel in voor het voortbestaan van het christendom in het moederland van de Bijbel als voor het opbouwen van vertrouwen en begrip tussen christenen en moslims.

Op 21 mei 2015 werd ik in Syrië ontvoerd door Daesh (ISIS) en gevangengehouden in Raqqa, de stad die zij tot hun hoofdstad hebben uitgeroepen.

Gedurende 83 dagen hing mijn leven aan een zijden draadje. Elke dag vreesde ik dat het mijn laatste was. Op de achtste dag kwam de wali [gouverneur] van Raqqa naar mijn cel en zei me dat ik mijn gevangenschap als een soort spirituele retraite moest beschouwen. Die woorden maakten een grote indruk op mij. Ik was stomverbaasd dat God zelfs

het hart van een hoge ambtenaar van ISIS kon gebruiken om mij een spirituele boodschap te brengen. Die ontmoeting zorgde voor een verandering in mijn innerlijk leven en hielp me om die beproeving te doorstaan.

Later werd ik teruggebracht naar mijn stad, Qaryatayn. Vandaar kon ik ontsnappen en dankzij de hulp van een moslimvriend uit de streek mijn vrijheid herwinnen.

Ik zou gemakkelijk hebben kunnen toegeven aan woede en haat voor wat mij was overkomen. God heeft me echter een andere weg getoond. Mijn hele leven lang heb ik als monnik in Syrië geprobeerd om relaties aan te knopen met moslims en om van elkaar te leren.

Ik ben ervan overtuigd dat onze inzet in de afgelopen jaren om alle hulpbehoevenden in de regio van Qaryatayn – zowel christenen als moslims – te helpen de reden was waarom 250 christenen en ikzelf onze vrijheid hebben teruggekregen.

Onze wereld staat op de rand van een complete catastrofe nu het extremisme elk spoor van diversiteit in de samenleving dreigt uit te wissen. Indien de godsdienst ons echter één iets leert, dan is het de waarde van de menselijke persoon, de noodzaak om elkaar te respecteren als een geschenk van God.

Het moet dan ook ongetwijfeld mogelijk zijn om zowel vurig te geloven in zijn eigen religieuze overtuigingen en tegelijk het recht van anderen te eerbiedigen om hun geweten te volgen, om hun eigen antwoord te geven op de liefde van God die ons allen heeft geschapen.

Mijn oneindige dank gaat uit naar Kerk in Nood, de hulporganisatie die zo veel pastorale en noodhulp blijft verlenen aan onze noodlijdende mensen, voor haar niet-aflatende inzet voor de vrijheid van godsdienst. Die inzet heeft zijn vruchten afgeworpen in de editie voor 2016 van het rapport *Vrijheid van Godsdienst in de Wereld*.

Indien we de cyclus van geweld willen doorbreken die onze wereld dreigt te overspoelen, dan moeten we oorlog door vrede vervangen. Het is tegenwoordig dringender dan ooit om religieuze haat en persoonlijke belangen aan de kant te schuiven en elkaar te leren liefhebben. Dat is waartoe onze religies ons oproepen.

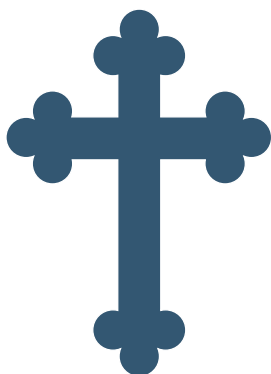

BEVINDINGEN IN VOGELVLUCHT

Beschouwde periode: juni 2014 tot juni 2016.

---

1. Dit rapport over *Vrijheid van Godsdienst in de Wereld* stelt vast dat de godsdienstvrijheid in de beschouwde periode verslechterd is in 11 – of nagenoeg de helft – van de 23 landen waar zich de ergste schendingen voordoen. In zeven andere landen in deze categorie waren de problemen al zo ernstig dat het moeilijk nog slechter kon. Onze analyse toont ook aan dat de situatie van de godsdienstvrijheid in 55 procent van de 38 landen met beduidende schendingen van de godsdienstvrijheid stabiel is gebleven en in acht procent van de gevallen – namelijk in Bhutan, Egypte en Qatar – is verbeterd.
  2. Het rapport ontkracht de gangbare opvatting dat de schuld voor de vervolging meestal bij de regeringen ligt. In 12 van de 23 landen waar de grootste schendingen voorkomen, zijn niet-overheidsactoren (met andere woorden fundamentalistische of militante organisaties) verantwoordelijk voor de vervolging.
  3. Tijdens de beschouwde periode kon de opkomst worden vastgesteld van een nieuw verschijnsel van religieus gemotiveerd geweld dat zou kunnen worden omschreven als islamistisch hyperextremisme, een proces van toegenomen radicalisering met een nooit eerder geziene brutaliteit. De kenmerken ervan zijn:
    - a) Een extremistische geloofsovertuiging en een radicaal rechts- en bestuursstelsel;
    - b) Systematische pogingen om alle groepen die het niet eens zijn met hun visie uit te roeien of te verdrijven, met inbegrip van geloofsgenoten – gematigden en volgelingen van andere tradities;
    - c) Een wrede behandeling van de slachtoffers;
    - d) Het gebruik van de meest recente sociale media, met name om volgelingen te werven en tegenstanders te intimideren door extreem geweld te tonen;
    - e) Een wereldwijde impact – die mogelijk wordt gemaakt door verbonden extremistische groepen en kapitaalkrachtige ondersteuningsnetwerken.
- Dit nieuwe verschijnsel heeft een vernietigend effect gehad op de godsdienstvrijheid overal ter wereld:
- a) Sinds midden 2014 werden gewelddadige islamistische aanslagen gepleegd in één op de vijf landen wereldwijd – van Zweden tot Australië en in 17 Afrikaanse landen;
  - b) In delen van het Midden-Oosten, onder andere in Syrië en Irak, roeit dit hyperextremisme alle vormen van religieuze diversiteit uit en die dreiging bestaat ook in delen van Afrika en het Aziatische subcontinent. Het is de uiteindelijke bedoeling om pluralisme te vervangen door een religieuze monocultuur;
  - c) Islamistisch extremisme en hyperextremisme, zoals wordt vastgesteld in landen als Afghanistan, Somalië en Syrië, is een essentiële drijvende kracht geweest achter de

plotse explosie van vluchtelingen. Volgens cijfers van de Verenigde Naties voor 2015 is hun aantal met 5,8 miljoen gestegen tot een nieuw recordaantal van 65,3 miljoen;

- d) In Centraal-Azië wordt het hyperextremistische geweld door autoritaire regimes gebruikt als voorwendsel om een buitensporig hardhandig optreden tegen religieuze minderheden en een beknotting van allerhande burgerlijke vrijheden, met inbegrip van de godsdienstvrijheid, te rechtvaardigen;
  - e) Zelfs in het Westen bestaat het gevaar dat dit hyperextremisme het sociaal-religieuze weefsel ontwricht, waarbij landen sporadisch het doelwit vormen van fanatici en onder druk worden gezet om nooit eerder geziene aantallen vluchtelingen op te nemen, die meestal een ander geloof belijden dan de inheemse gemeenschappen. Overduidelijke neveneffecten daarvan zijn de opkomst van rechtse en populistische groepen, beperkingen van de bewegingsvrijheid, discriminatie en geweld tegen minderheidsgodsdiensten en een afname van de sociale cohesie, onder andere ook in staatsscholen.
4. Er werd een opflakking van antisemitische aanslagen vastgesteld, met name in delen van Europa.
  5. Islamitische groepen die tot de mainstream behoren beginnen nu het verschijnsel van hyperextremisme tegen te gaan door publieke uitspraken en andere initiatieven waarbij ze het geweld en de daders en aanstokers ervan veroordelen.
  6. In landen als India, Pakistan en Birma (Myanmar), waar één welbepaalde godsdienst wordt geïdentificeerd met de natiestaat, werden stappen ondernomen om de rechten van die godsdienst te verdedigen ten koste van de rechten van individuele gelovigen. Dit heeft tot strengere beperkingen van de godsdienstvrijheid van religieuze minderheidsgroepen geleid, met onder andere grotere belemmeringen voor bekering en zwaardere straffen voor godslastering.
  7. En los países clasificados en la categoría de “Persecución”, por ejemplo Corea del Norte y Eritrea, la continua penalización de la expresión religiosa supone la negación absoluta de los derechos y libertades, es decir, prolongadas penas de prisión sin juicio justo, violación y asesinato.
  8. In de landen waar de ergste schendingen voorkomen, onder andere Noord-Korea en Eritrea, bestaat de straf voor het uiten van religieuze overtuigingen er nog altijd in dat rechten en vrijheden compleet worden ontzegd – onder andere door langdurige opsluiting zonder eerlijk proces, verkrachting en moord.
  9. Door een nieuw verschijnsel van islamistisch hyperextremisme te definiëren, ondersteunt het rapport wijdverspreide beweringen dat Daesh (ISIS) en andere fundamentalistische groepen door christenen, yezidi's, mandeërs en andere minderheden te viseren het Verdrag van de Verenigde Naties inzake de Voorkoming en de Bestrafing van Genocide overtreden.

CASE STUDY IRAK

Een door Daesh (ISIS) verkracht yezidisch tienermeisje spreekt parlementsleden toe

April 2016: Ekhlas, een yezidisch tienermeisje uit het noorden van Irak, gaf een persoonlijke getuigenis aan parlementsleden over de gewelddaden en andere wreedheden die door Daesh (ISIS) worden begaan. Ekhlas was een van de vele yezidi's die door de islamistische extremisten uit hun huizen werden ontvoerd in Sinjar. Haar vader en broer werden voor haar ogen doodgeschoten. Zij en alle andere meisjes van meer dan acht jaar oud uit haar gemeenschap werden gekidnapt, gevangengehouden en verkracht.

Voor een uitgelezen groep van parlementsleden in Westminster, Londen, beschreef Ekhlas hoe ze zag dat haar vriendinnen werden verkracht en hun geschreeuw hoorde. Ze vertelde dat ze een meisje van negen jaar oud had gekend dat na ontelbare verkrachtingen uiteindelijk was gestorven. Ekhlas zei dat ze ook had gezien hoe een tweejarig jongentje voor de ogen van zijn moeder werd vermoord. Het meisje slaagde erin te ontsnappen tijdens een bombardement op de buurt waar ze gevangen werd gehouden.

De tiener sprak de parlementsleden toe op de dag voor het Britse House of Commons (Lagerhuis) debatteerde over een motie om de genocide van Daesh op yezidi's, christenen en andere minderheden te erkennen. De motie riep de Britse regering er ook toe op om de kwestie voor de Veiligheidsraad van de Verenigde Naties te brengen zodat de daders van die misdaden konden worden berecht.

Tijdens het backbench-debat (met gewone Lagerhuisleden) op 20 april 2016, gaf parlementslid Fiona Bruce meer details van het verhaal van Ekhlas en herhaalde de smeekbede van de tiener. Ze citeerde Ekhlas: "Luister naar mij, help de meisjes, help degenen die nog gevangen worden gehouden; ik smeed u, laten we samenkomen en dit noemen wat het is: genocide."

"Dit gaat om menselijke waardigheid. U draagt een verantwoordelijkheid. ISIS begaat een genocide want ze proberen ons uit te roeien."

De motie werd aangenomen met 278 stemmen tegen 0. De parlementsleden hebben de Britse regering dringend aangemaand om de Veiligheidsraad van de Verenigde Naties op te roepen de misdaden die door Daesh werden begaan voor het Internationaal Strafhof te berechten.

Bronnen: Hansard, Vol. 608, 20 april 2016; *Aid to the Church in Need (UK) News*, 21 april 2016.

BELANGRIJKSTE CONCLUSIES

Door John Pontifex, Hoofredacteur

Ze toonden ons video's van onthoofdingen, terechtstellingen en gevechten van ISIS. [Mijn instructeur] zei:

'Jullie moeten kafirs [ongelovigen] doden, ook al zijn het jullie vaders en broers, want ze behoren tot de verkeerde godsdienst en ze vereren God niet.'

Dit is een citaat uit het relaas van een 12-jarige yezidische jongen over wat er met hem gebeurde nadat hij door Daesh (ISIS) werd gevangengenomen en opgeleid tot jihadstrijder in Syrië. Het is een van de 45 interviews met overlevenden, religieuze leiders, journalisten en anderen, waarin de wrede daden worden beschreven die de islamistische terreurorganisatie heeft begaan en die de basis vormen van een mijlpaalrapport dat in juni 2016 door de Mensenrechtenraad van de Verenigde Naties werd gepubliceerd.¹ Het 40 pagina's tellende rapport haalt bewijzen aan waaruit blijkt dat Daesh al sinds 2014 een genocide van de yezidi's aan het plegen is. Een van de voornaamste redenen waarom ze de yezidi's proberen te "vernietigen", is religieuze haat. Dit punt wordt benadrukt in de **case study hiernaast**, waarin het verhaal wordt verteld van Ekhlas, een yezidisch tienermeisje dat beschrijft hoe de militanten haar vader en haar broer vermoordden om hun geloof. Zijzelf moest machteloos toekijken hoe yezidische vrouwen herhaaldelijk werden verkracht, onder hen een meisje van negen jaar dat aan de gevolgen van het brutale seksuele misbruik stierf.

De ervaring van Ekhlas en van talloze anderen die hetzelfde hebben meegemaakt, toont het grote belang aan van godsdienstvrijheid als een fundamenteel mensenrecht. De toenemende berichtgeving in de media over het geweld dat in naam van de godsdienst wordt gepleegd – zowel door Boko Haram in Nigeria, Al-Shabaab in Kenia als de Taliban in Afghanistan – weerspiegelt een steeds grotere erkenning van het feit dat religieuze vrijheid veel te lang "een verweesd recht" is geweest.² Mede dankzij de inzet van politieke activisten en ngo's werd een kantelpunt bereikt in het publieke bewustzijn van religieus gemotiveerde misdaden en onderdrukking, waardoor een nieuw debat op gang werd gebracht over de plaats van de godsdienst in de samenleving. **De frequentie en de intensiteit van de wrede daden die worden begaan tegen yezidi's, christenen, baha'is, joden en ahmadi-moslims neemt steeds meer toe, wat ook blijkt uit de omvang van de berichtgeving over extremistisch geweld tegen religieuze minderheden.**

In het licht van dergelijke misdaden is het nu wellicht belangrijker dan ooit om een duidelijke en werkbare definitie vast te leggen van godsdienstvrijheid en van de uitwerkingen daarvan voor regeringen en de rechterlijke macht. Dit rapport erkent de grondbeginselen van

de godsdienstvrijheid die vervat zijn in artikel 18 van de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens die in 1948 door de Verenigde Naties werd aangenomen:

Een ieder heeft recht op vrijheid van gedachte, geweten en godsdienst; dit recht omvat tevens de vrijheid om van godsdienst of overtuiging te veranderen, alsmede de vrijheid hetzij alleen, hetzij met anderen zowel in het openbaar als in zijn particuliere leven zijn godsdienst of overtuiging te belijden door het onderwijzen ervan, door de praktische toepassing, door eredienst en de inachtneming van de geboden en voorschriften.³

De focus van dit rapport over Vrijheid van Godsdienst in de Wereld ligt zowel op overheids- als op niet-overheidsactoren (militante of fundamentalistische organisaties) die de religieuze uitdrukking, in het openbaar en in het particuliere leven, beperken en verbieden en die dit doen zonder eerbied voor anderen en voor de rechtsstaat.

Dit rapport over de Vrijheid van Godsdienst in de Wereld van 2016 beoordeelt de situatie van de godsdienst in elk land van de wereld gedurende een periode van twee jaar die loopt tot juni 2016. In totaal werden 196 landen onderzocht, waarbij voor elk land bijzondere aandacht wordt besteed aan de plaats van de godsdienstvrijheid in de grondwettelijke en andere wettelijke documenten, de belangrijke incidenten worden vermeld die zich hebben voorgedaan en tot slot een vooruitzicht wordt gegeven van de vermoedelijke tendensen. Alle erkende religieuze groepen worden in aanmerking genomen, ongeacht het aantal leden dat ze tellen of de waargenomen invloed in eender welk willekeurig land. Daarna werd van elk rapport een evaluatie gemaakt om een tabel op te maken van landen waar er beduidende schendingen van de godsdienstvrijheid voorkomen. In tegenstelling tot het rapport over de Vrijheid van Godsdienst in de Wereld van 2014, dat alle landen van de wereld rangschikte, leggen **de tabel op de pagina's 32-35 en de overeenkomstige kaart op de pagina's 30-31** de nadruk op 38 landen waar de schendingen van de godsdienstvrijheid verder gaan dan relatief milde vormen van onverdraagzaamheid en ertoe leiden dat de mensenrechten wezenlijk met de voeten worden getreden.

De landen waar deze ernstige schendingen plaatsvinden, werden in twee categorieën onderverdeeld – 'Discriminatie' en 'Vervolging'. **(Een uitgebreide definitie van beide categorieën vindt u op www.religion-freedom-report.org).** In die gevallen van discriminatie en vervolging staan er in de regel weinig of geen rechtsmiddelen ter beschikking van de slachtoffers.

¹ Mensenrechtenraad van de Verenigde Naties, "They came to destroy": ISIS Crimes against the Yazidis (Ze kwamen om te vernietigen: misdaden van ISIS tegen de yezidi's), 15 juni 2016, p.18 http://www.ohchr.org/Documents/HRBodies/HRCouncil/ColSyria/A_HRC_32_CRP2_en.pdf

² Article 18: an orphaned right (Artikel 18: een verweesd recht), A report of the All Party Parliamentary Group on International Religious Freedom (Een rapport van de Britse Partijoverschrijdende Parlementaire Groepering voor Internationale Godsdienstvrijheid), juni 2013

³ Verenigde Naties, "De Universele Verklaring van de Rechten van de Mens" http://www.ohchr.org/EN/UDHR/Documents/UDHR_Translations/dut.pdf

ACHTERGRONDSTUK

Is Daesh (ISIS) een genocide aan het plegen?

Door Dr. John Newton

Op 3 februari 2016 werd het Europese Parlement het eerste wetgevend orgaan dat het vermoorden en vervolgen van religieuze minderheden in het Midden-Oosten als genocide erkende. Het debat kwam er minder dan een week nadat de Parlementaire Vergadering van de Raad van Europa een resolutie over dezelfde kwestie had aangenomen. De motie van het Europees Parlement, die unaniem werd goedgekeurd, stelde vast dat sinds 2014 ongeveer 5.000 yezidi's waren omgebracht en er meer dan 2.000 in slavernij werden vastgehouden. Ze haalde ook bewijzen aan voor het feit dat meer dan 150.000 ontheemde christenen op de vlucht sloegen toen Daesh (ISIS) in de zomer van 2014 naar de Vlakte van Nineve oprukte, van wie er velen werden verplicht om hun bezittingen af te staan aan de gewelddadige islamisten. Daarnaast verwees de motie naar de massaontvoering van meer dan 220 christenen in Noord-Syrië in februari 2015. Om zijn beslissing te nemen, baseerde het Europees Parlement zich op het Verdrag van de Verenigde Naties inzake de Voorkoming en de Bestrafing van Genocide:

In dit [VN] Verdrag wordt onder genocide verstaan een van de volgende handelingen, gepleegd met de bedoeling om, geheel of gedeeltelijk, een nationale, etnologische, godsdienstige of rassengroep uit te roeien, en wel:

- a) het doden van leden van de groep;
- b) het toebrengen van ernstig lichamelijk of geestelijk letsel aan leden van de groep;
- c) het opzettelijk aan de groep opleggen van levensvoorwaarden bedoeld om de lichamelijke vernietiging van de gehele groep of een gedeelte ervan te veroorzaken;
- d) het opleggen van maatregelen bedoeld om geboorten binnen de groep te voorkomen;
- e) het gewelddadig overbrengen van kinderen van de groep naar een andere groep.

Het VN-Verdrag – waarvan artikel 2 hierboven wordt aangehaald – is de maatstaf om te bepalen wanneer er sprake is van genocide. Ondanks populaire noties dat genocide alleen gaat over “het bewust vermoorden van een grote groep mensen, in het bijzonder die van een bepaalde natie of etnische groep” (volgens de omschrijving in de Oxford English Dictionary), hanteert de Verenigde Naties wel een bredere definitie. Artikel 3 van het Verdrag stelt duidelijk dat niet alleen genocide, maar ook de samenzwering om genocide te plegen, het rechtstreeks en openbaar aanzetten tot genocide en de medeplichtigheid aan genocide strafbare feiten zijn.

Na de stemming in het Amerikaanse House of Representatives (Huis van Afgevaardigden, Lagerhuis van het Amerikaans Congres), waarbij op 14 maart de genocide met 383 stemmen tegen 0 werd erkend, verklaarde de Amerikaanse Secretary of State (minister van Buitenlandse Zaken) John Kerry: “Naar mijn mening is Daesh verantwoordelijk voor een genocide op bevolkingsgroepen in gebieden onder zijn controle, onder wie yezidi's, christenen en sjiitische moslims.”

Op 20 april erkende het Britse House of Commons de misdaden die door Daesh werden begaan unaniem als genocide. Het conservatieve parlamentslid Fiona Bruce, dat de motie indiende, organiseerde de avond voor de stemming een bijeenkomst waarop christenen en yezidi's de terreur beschreven waarmee zij waren geconfronteerd (**Zie case study over aanvallen op yezidi's op pagina 8**). Mevrouw Bruce vertelde hoe een spreker uit Syrië beschreef “hoe christenen werden vermoord en gefolterd en kinderen voor de ogen van hun ouders werden onthoofd”. Ze toonde ons recent filmmateriaal van gesprekken die ze zelf had gehad met moeders – meer dan een – die hadden gezien hoe hun eigen kinderen werden gekruisigd. Een andere vrouw had gezien dat “250 kinderen door een deegkneedmachine werden gehaald en in een oven verbrand. Het oudste was vier jaar oud.” Verwijzend naar de toenemende bewijzen om de beweringen van genocide te staven, vertelde John Pontifex, de hoofdredacteur van het rapport *Vrijheid van Godsdienst in de Wereld*, de vergadering over nieuwe rapporten van collega's van Kerk in Nood die hadden gezien hoe kerken in Syrië waren ontheiligd. Hij had het over aanvallen van Daesh op een kerk in Qaryatayn waar “beenderen van oude graven tussen het puin waren verstrooid. Alle christelijke symbolen – kruisen, iconen en altaren – waren vernield”. Bewijzen als dit zetten het House of Representatives (Huis van Afgevaardigden) van Australië ertoe aan om de misdaden begaan tegen de Assyrische christenen op 2 mei als genocide te erkennen.

Over de kwestie blijft in sommige kringen echter onenigheid bestaan. In juni 2016 stemde een meerderheid van de liberale parlementsleden in het Canadese parlement tegen een motie. In dezelfde maand concludeerde een VN-Onderzoekscommissie over Syrië echter dat Daesh “genocide evenals talrijke misdaden tegen de menselijkheid en oorlogsmisdaden heeft gepleegd tegen de yezidi's.” Het VN-rapport *They Came to Destroy: ISIS Crimes against the Yazidis* (Ze kwamen om te vernietigen: misdaden van ISIS tegen de yezidi's) beschreef ook hoe Daesh de groep wilde uitroeien door een combinatie van moord, seksuele slavernij, groepsverkrachting, foltering en vernedering. Paulo Sérgio Pinheiro, de voorzitter van de Commissie zei: “Genocide heeft plaatsgevonden en is aan de gang ... ISIS heeft elke yezidische vrouw, kind of man die het gevangen heeft genomen aan de meest barbaarse gruwelijkheden onderworpen.”

In wezen is er bij 'Discriminatie' normaal gezien sprake van een institutionalisering van de onverdraagzaamheid, die normaliter het werk is van de staat of zijn vertegenwoordigers op verschillende niveaus, met wettelijke bepalingen en andere regelgevingen die de slechte behandeling van individuele groepen, ook religieuze gemeenschappen, verankeren. Voorbeelden daarvan zijn het ontzeggen van de toegang tot – of het opleggen van ernstige beperkingen met betrekking tot – werk, verkozen ambten, financiering, de media, onderwijs of religieus onderricht, het verbod op het houden van erediensten buiten kerken, moskeeën etc. en beperkingen voor de evangelisatie met inbegrip van wetten die bekering verbieden.

Terwijl voor de categorie 'Discriminatie' doorgaans de staat als de onderdrukker wordt aangewezen, omvat het alternatief 'Vervolging' ook terroristische groepen en niet-overheidsactoren, aangezien de nadruk hier op actieve campagnes van geweld en onderwerping ligt, met inbegrip van moord, onterechte opsluiting en gedwongen ballingschap naast beschadiging en inbeslagname van eigendommen. De staat is hiervan vaak zelf het slachtoffer, zoals het geval is in Nigeria. Uit die definitie blijkt duidelijk dat 'Vervolging' een zwaardere categorie is, aangezien de schendingen van de godsdienstvrijheid hier ernstiger zijn en van nature als nevenproduct vaak ook vormen van discriminatie omvatten. Natuurlijk komen ook in vele, zo niet in de meeste, van de landen die niet in de categorieën 'Vervolging' of 'Discriminatie' zijn opgenomen, vormen van schending van de godsdienstvrijheid voor. Vele van die landen kunnen immers als staten worden beschouwd waarin een of meer religieuze groepen te maken krijgen met onverdraagzaamheid. Op basis van de bewijzen die worden aangereikt in de landenrapporten waren nagenoeg al die schendingen echter nog altijd onwettig volgens de overheid en hadden de slachtoffers toegang tot rechtsmiddelen. Geen van die schendingen – waarvan er vele per definitie als vrij licht kunnen worden gezien – werd als ernstig genoeg beschouwd om als beduidend of extreem te worden aangemerkt, de twee kernwoorden in ons categoriseringssysteem. Op basis daarvan worden ze voor de doeleinden van dit rapport als "niet-geclassificeerd" betiteld.

In 38 van de 196 landen die onder de loep werden genomen, werden ontegenzeggelijke bewijzen gevonden van beduidende schendingen van de godsdienstvrijheid. Binnen die groep werden 23 landen in de ergste categorie, die van 'Vervolging', ondergebracht en de overige 15 in de categorie 'Discriminatie'.

Sinds de publicatie van het laatste rapport over de Vrijheid van Godsdienst in de Wereld twee jaar geleden is de toestand met betrekking tot de godsdienstvrijheid in 14 landen (37 procent) duidelijk verslechterd, terwijl er in 21 landen (55 procent) geen tekenen waren van een merkbare verandering. De situatie was slechts in drie landen (acht procent) duidelijk verbeterd – Bhutan, Egypte en Qatar. Voor de landen in de categorie 'Vervolging' werd geoordeeld dat de situatie op het gebied van de toegang tot godsdienstvrijheid in 11 – net iets minder dan de helft – er duidelijk op achteruit was gegaan. Van de landen in de categorie 'Vervolging' die geen merkbare tekenen van verbetering vertoonden, werden er zeven gekenmerkt door extreme scenario's (Afghanistan, Irak, (Noord-) Nigeria, Noord-Korea, Saoedi-Arabië, Somalië en Syrië) waarbij de situatie al zodanig slecht was dat het moeilijk nog erger

kon worden. Dit betekent dat er een steeds grotere kloof is tussen een toenemende groep van landen met extreme schendingen van de godsdienstvrijheid en landen waar de problemen minder flagrant zijn, bijvoorbeeld Algerije, Azerbeidzjan en Vietnam.

Een agressieve en extremistische vorm van islam bleek de allergrootste bedreiging te vormen voor de godsdienstvrijheid en werd in vele van de ergste gevallen als de voornaamste oorzaak van 'Vervolging' aangeduid. Negen van de elf landen waar de vervolging erger is geworden, stonden onder extreme druk van het islamistische geweld (Bangladesh, Indonesië, Kenia, Libië, Niger, Pakistan, Soedan, Tanzania en Jemen). Van de 11 landen waar het niveau van vervolging constant is gebleven, werden er zeven geconfronteerd met immense problemen die verband hielden met het islamisme – zowel met agressie door niet-overheidsactoren als met door de staat gesteunde onderdrukking (Afghanistan, Irak, Nigeria, Palestijnse Gebieden, Saoedi-Arabië, Somalië en Syrië).

Uit een evaluatie van de onderliggende problemen bleek dat een massale toename van het geweld en de instabiliteit die in verband kunnen worden gebracht met het islamisme een beduidende rol had gespeeld voor de explosie van het aantal vluchtelingen. Een van de essentiële bevindingen van het rapport is de globale dreiging die uitgaat van het religieuze hyperextremisme, dat in westerse ogen als een doodscultus met een genocidale intentie geldt. Dit nieuwe fenomeen van hyperextremisme wordt gekenmerkt door de radicale methoden waarmee het zijn doelstellingen nastreeft en die het niveau van bomaanslagen door zelfmoordterroristen overstijgen – namelijk massamoorden met gruwelijke vormen van terechtstelling, verkrachting, extreme foltering waarbij slachtoffers levend worden verbrand, gekruisigd en van hoge gebouwen gegooid. Een van de voornaamste kenmerken van hyperextremisme is de manifeste verheerlijking van het brutale geweld waarmee de slachtoffers worden behandeld en dat op de sociale media breed wordt uitgesmeerd.

Zoals blijkt uit de bovenstaande getuigenissen van yezidi's, was het geweld dat door militante groepen als Daesh werd gebruikt een uitdrukking van de complete ontzegging van godsdienstvrijheid. De wreedheden die door deze agressieve islamistische groepen in Syrië, Irak en Libië en door hun bondgenoten elders in de wereld werden begaan, hebben wellicht voor een van de grootste terugslagen voor de godsdienstvrijheid gezorgd sinds de Tweede Wereldoorlog. Wat correct als genocide wordt omschreven volgens een VN-Verdrag waarin die term wordt gebruikt,⁴ is een fenomeen van religieus extremisme dat nagenoeg zijn gelijke niet kent (**zie het achtergrondstuk over genocide hiernaast**). De agressie waarover het gaat, omvat wijdverbreide terechtstellingen, geestelijke en lichamelijke foltering, opsluiting, slavernij en in sommige extreme gevallen "het nemen van maatregelen bedoeld om geboorten te voorkomen".⁵ Daarnaast werd ook melding gemaakt van landroof, de vernieling van religieuze gebouwen en van alle sporen van religieus en cultureel erfgoed en de onderwerping van mensen onder een systeem dat nagenoeg elk grondbeginsel van de mensenrechten tart.

Behalve in het Midden-Oosten en in delen van Noord-Afrika, waar hyperextremisme overduidelijk goed uitgebouwd is, bevestigt dit rapport aanwijzingen van de verspreiding van de militante ideologie, waarbij extremistische bewegingen trouw zweren aan Daesh in ver

⁴ Verdrag inzake de Voorkoming en de Bestrafing van Genocide, aangenomen bij Resolutie (III) A van de Algemene Vergadering van de Verenigde Naties op 9 december 1948 <http://www.preventgenocide.org/nl/verdrag.htm>

⁵ Op. cit., p. 1.

Image: Carl De Souza /AFP/Getty Images

De nasleep van de tragedie: paramedici helpen een studente die gewond raakte tijdens de aanslag van schutters van Al-Shabaab op Garissa University College op 2 april 2015.

CASE STUDY KENIA

148 doden bij aanslag op universiteit

April 2015: Volgens berichten kwamen 148 mensen om het leven bij een aanval door militanten van Al-Shabaab op Garissa University College in het noordoosten van Kenia. Bij de dodelijkste aanslag van de terreurgroep totnogtoe beweerden getuigen dat zwaar bewapende extremisten christenen uitpikten en doodschoten alvorens ze in het wilde weg op studenten begonnen te vuren.

Vier van de islamistische schutters werden uiteindelijk ingesloten in een slaapzaal. Ze kwamen om het leven toen ze hun zelfmoordvesten tot ontploffing brachten nadat de veiligheidsdiensten het vuur hadden geopend. Een vijfde dader werd later gearresteerd.

Volgens de officiële Twitteraccount van het Keniaanse rampencentrum National Disaster Operation Centre en Keniaanse mediaberichten, slaagden 587 mensen erin te ontsnappen en liepen 79 anderen verwondingen op.

De aanval en de gijzelneming vonden plaats tijdens het ochtendgebed.

Een getuige, die op het moment van de aanslag op de campus aanwezig was, verklaarde dat de schutters binnenvielen tijdens een christelijke dienst en gijzelaars namen. Hij zei dat ze zich daarna “naar de studentenverblijven begaven en op iedereen schoten die ze tegenkwamen behalve op hun geloofsgenoten, de moslims.”

Naar verluidt scheidden de militanten de studenten volgens godsdienst. Ze lieten de moslims vertrekken en hielden een ongekend aantal christenen gegijzeld.

De belegering eindigde na bijna 15 uren. Vier van de schutters werden door de Recce Squad Commandos van de Keniaanse GSU gedood. [dit moet weg, denk ik] Na afloop van de gewelddadige actie verklaarde de Keniaanse Minister van Binnenlandse Zaken Joseph Nkaissery aan de media: “De operatie werd succesvol beëindigd. Vier terroristen werden gedood.”

Het lag redelijk voor de hand dat de stad Garissa door de terroristen werd uitgekozen. Op amper 145 km van de grens met Somalië vormde de campus met voornamelijk christelijke studenten een gemakkelijk doelwit in een overwegend islamitische regio.

Het gebrek aan bewaking en veiligheid op de campus was al voor de aanslagen in Garissa een grote reden tot bezorgdheid. In november 2014 hadden studenten een protest georganiseerd om dit probleem aan te klagen. Na de terreuraanslagen vroegen studenten en ouders zich af waarom de campus in Garissa slechts door twee veiligheidsagenten werd bewaakt, vooral na de recente en wijdverspreide waarschuwingen van de inlichtingendiensten over een imminente aanslag op een universiteit. De ongerustheid hierover was net de reden waarom een nabijgelegen hoger instituut voor lerarenopleiding in Garissa zijn studenten enkele dagen voor de aanslag naar huis had gestuurd.

Bronnen: *Sydney Morning Herald*, 6 april 2015; *Algemeiner*, 7 juli 2015; *Guardian (website)*, 23 november 2015; *Newstime Africa (website)*, 2 april 2015.

CASE STUDY VERENIGD KONINKRIJK

Ahmadi-winkelier vermoord na wensen voor een “Vrolijk Pasen”

Maart 2016: Bij een religieus gemotiveerde aanslag werd een winkelier, een ahmadi-moslim, in Glasgow vermoord. De 40-jarige man werd brutaal neergestoken en in elkaar gezakt aangetroffen op straat voor zijn winkel, Shah's Newsagents and Convenience Store, in de wijk Shawlands in Glasgow. Hij werd bij zijn aankomst in het Queen Elizabeth University Hospital doodverklaard. In verband met de moord, die door de politie “religieus gemotiveerd” werd genoemd, werd een islamitische man gearresteerd.

Aanvankelijke nieuwsberichten brachten de moord in verband met een bericht op Facebook waarin Dhr. Shah de mensen een vrolijk Pasen wenste. In zijn laatste post op de sociale netwerksite, op 24 maart, schreef Asad Shah: “Goede Vrijdag en een zeer vrolijk Pasen in het bijzonder voor mijn geliefde christelijke natie! Laten we de Echte Voetstappen Volgen van de Geliefde Heilige JEZUS CHRISTUS (VZMH)* En Het Echte Succes Ervaren In Beide Werelden.”

Nadat Tanveer Ahmed de feiten bekend had en voor moord was aangeklaagd, werd echter een verklaring uitgegeven waarin hij zei: “Asad Shah toonde geen eerbied voor de boodschapper van de islam, de Profeet Mohammad, vrede zij met Hem.” De 32-jarige Ahmed zei dat zijn beslissing om de winkelier te vermoorden, was ingegeven door de berichten en video's van Dhr. Shah op sociale media waarin hij beweerde dat hij profetische openbaringen van God had ontvangen. De verklaring concludeerde: “Indien ik dit niet had gedaan, zouden anderen ervoor hebben gezorgd en er zou nog meer moord en geweld geweest zijn in de wereld.”

Oospronkelijk kwam Dhr. Shah uit Pakistan. De Grondwet van Pakistan verbiedt dat volgelingen van de Ahmadiyyagemeenschap zichzelf moslims noemen. Voor zijn winkel werd een stille wake gehouden waaraan honderden mensen deelnamen, onder wie ook de Schotse premier Nicola Sturgeon.

In een verklaring zeiden de leiders van de Ahmadiyyagemeenschap in Glasgow: “Dit is bijzonder verontrustend en schept een uiterst gevaarlijk precedent, aangezien het de moord rechtvaardigt op eender wie – moslim of geen moslim – van wie een extremist meent dat hij geen respect heeft betoond voor de islam ... Het is de diepe overtuiging van de islamitische Ahmadiyyagemeenschap dat alle mensen hun geloof vreedzaam moeten kunnen belijden zonder vrees voor vervolging of geweld.”

*Vrede Zij Met Hem

Bronnen: *National Post* (Canada), 29 maart 2016; *Daily Telegraph*, 6 april 2016; BBC News (online), 7 de april de 2016; profil de Facebook de Asad Shah 7 april 2016; de Facebookpagina van Asad Shah (https://www.facebook.com/permalink.php?story_fbid=1669750269966472&id=100007945443146&pnref=story)

Image: Mike Gibbons/Agfodrift

afgelegen landen als Bangladesh en Nigeria, de Filipijnen, Indonesië en Pakistan. De uitbraak van islamistisch geweld in Sub-Saharaans Afrika was vooral zichtbaar in Kenia, waar talrijke aanslagen werden uitgevoerd langs de grens met Somalië en meer bepaald op de Universiteit van Garissa, waar de extremistische groep Al-Shabaab 148 mensen om het leven bracht en in het bijzonder christelijke studenten het doelwit vormden nadat ze van hun islamitische klasgenoten waren gescheiden.⁶ **(Zie de case study over de aanslag op de Keniaanse universiteit op de pagina's 12 en 13).** De impact van het extremisme werd eveneens duidelijk gevoeld in het Schotse Glasgow, waar de winkelier Asad Shah, een ahmadi-moslim, met Pasen 2016 werd vermoord. Mediaberichten legden onmiddellijk het verband tussen de misdaad en het bericht van Dhr. Shah op Facebook waarbij hij "Goede Vrijdag en een zeer vrolijk Pasen in het bijzonder voor mijn geliefde christelijke natie" wenste.⁷ Tanveer Ahmed, de man die van de moord werd beschuldigd, verklaarde later echter dat zijn motief de beweringen van Dhr. Shah waren dat hij profetische visies had.⁸ **(Zie de case study over de moord op Dhr. Shah hiernaast).** De ontwrichtende impact die deze pandemie van extremisme op de plaats van de godsdienst in de samenleving heeft gehad, mag niet worden onderschat en werd nog verscherpt door de terroristische aanslagen in Brussel, Parijs en Istanbul, om maar drie voorbeelden te noemen. **Een essentiële vaststelling van dit rapport, de dreiging van de militante islam, kon worden gevoeld in een beduidend aantal van de 196 beoordeelde landen: iets meer dan 20 procent van de landen, dus minstens een op de vijf, kregen te maken met een of meer incidenten van gewelddadige activiteiten die waren ingegeven door de extremistische islamitische ideologie. Daaronder waren minstens vijf West-Europese landen en 17 naties op het Afrikaanse continent.⁹**

Een van de hoofddoelstellingen van het islamistische hyperextremisme bestaat erin de aanzet te geven tot de volledige uitroeiing van de religieuze gemeenschappen in hun oorspronkelijke thuislanden door een proces van massale exodus in gang te zetten. Door de migratie was dit fenomeen van hyperextremisme een van de voorname drijvende krachten achter de fundamentele ontwrichting van het sociaal-religieuze weefsel van volledige continenten, die miljoenen mensen hebben opgevangen – of onder druk staan om dat te doen.

Volgens cijfers van de Verenigde Naties waren er op het einde van 2016 wereldwijd naar schatting 65,3 miljoen vluchtelingen – dit is het hoogste aantal dat ooit werd genoteerd en een stijging van meer dan negen procent in vergelijking met het jaar daarvoor. Op het ogenblik van schrijven kwamen de meest recente cijfers erop neer dat er in 2015 elke minuut van elke dag gemiddeld 24 mensen uit hun huizen werden verdreven.¹⁰ Hoewel economische factoren een beduidende rol speelden, waren de landen die in grote mate verantwoordelijk waren voor de toename van het aantal vluchtelingen centra van religieus extremisme – Syrië (Daesh), Afghanistan (taliban) en Somalië (Al-Shabaab).¹¹ Vele mensen in die landen waren specifiek op de vlucht geslagen voor de religieuze vervolging, maar het merendeel vluchtte weg wegens het geweld, de instorting van de regering en de schrijnende armoede waarvan het religieuze extremisme de oorzaak, een symptoom of een gevolg is, of de drie samen. In die zin was het extremisme een sleutelfactor van de migratie-explosie. Religieus extremisme heeft een overheersende rol gespeeld in de opkomst van terreurstaten die een gestage leegloop van de bevolking kennen.

Het blijkt dat mensen van alle geloofsovertuigingen wegvluchten uit het Midden-Oosten en uit delen van Afrika en het Aziatische subcontinent, maar de onevenredig hoge migratieniveaus onder de christenen, de yezidi's en andere minderheidsgroepen lijken te wijzen op de mogelijkheid – of zelfs de waarschijnlijkheid – dat ze in de regio met uitsterven bedreigd zijn. Een bijzonder dramatisch voorbeeld is Aleppo, de Syrische stad in het epicentrum van de burgeroorlog. De globale bevolking nam af van 2,3 miljoen¹² naar 1,6 miljoen¹³ (een daling van 30 procent), maar vooraanstaande projectpartners in de regio vertelden aan Kerk in Nood dat het aantal christenen in dezelfde periode met 80 procent was afgenomen tot amper nog 35.000.¹⁴ Er zijn aanwijzingen dat de daling alsmaar versnelt en rapporten waarschuwden er verleden jaar voor dat het christendom binnen vijf jaar uit Irak zal zijn verdwenen¹⁵. Ook yezidigroepen benadrukten dat het risico bestond dat ze in de regio volledig zouden worden uitgeroeid.¹⁶ Die trend is zo beduidend dat **voorheen multireligieuze gemeenschappen, met name in delen van het Midden-Oosten, nu steeds vaker monoreligieuze omgevingen worden. De opkomst van het islamisme betekende ook een bedreiging voor de diversiteit binnen de moslimgemeenschap,**

⁶ Robyn Dixon, "Christian students at Kenya's Garissa University foretold massacre" (Christelijke studenten van de Universiteit van Garissa in Kenia voorspelden bloedbad), *Sydney Morning Herald*, 6 april 2016, <http://www.smh.com.au/world/christian-students-at-kenyas-garissa-university-foretold-massacre-20150406-1mf11b.html#ixzz4B50wXQxC>

⁷ Auslan Cramb, "Man from Bradford admits killing Glasgow shopkeeper Asad Shah" (Man uit Bradford geeft moord op Glasgowse winkelier Asad Shah toe), *Daily Telegraph*, 6 april 2016 <http://www.telegraph.co.uk/news/2016/04/06/man-from-bradford-admits-killing-glasgow-shopkeeper-asad-shah/>

⁸ Andrew Learmonth, "Man accused of the murder of Glasgow shopkeeper Asad Shah says he was killed for disrespecting the Prophet Mohammad" (Man beschuldigd van moord op Glasgowse winkelier Asad Shah zei dat hij was vermoord wegens zijn gebrek aan respect voor de Profeet Mohammed), *The National*, 7 april 2016, <http://www.thenational.scot/news/man-accused-of-the-murder-of-glasgow-shopkeeper-asad-shah-says-he-was-killed-for-disrespecting-the-prophet-muhammad.16042>

⁹ Voor de beoordeling moest aan twee essentiële factoren zijn voldaan: ten eerste moesten er concrete bewijzen zijn van geweld, bijvoorbeeld bomaanslagen door zelfmoordterroristen of brandaanslagen, en geen niet-bewezen berichten of geruchten over extremistische activiteiten; ten tweede moest het duidelijk zijn dat de daders van het geweld in naam van de extremistische islam hadden gehandeld en dat het niet om willekeurige terroristische daden of daden zonder gekend motief ging.

¹⁰ Peter Yeung, "Refugee crisis: Record 65 million people forced to flee homes, UN says" (Vluchtelingencrisis: recordaantal van 65 miljoen mensen gedwongen om hun huizen te ontvluchten volgens de VN), *Independent*, 20 juni 2016 <http://www.independent.co.uk/news/world/europe/refugee-crisis-migrants-world-day-un-a7090986.html>

¹¹ Ibid.

¹² BBC News, "Profile: Aleppo, Syria's second city" (Profiel: Aleppo de tweede stad van Syrië), <http://www.bbc.co.uk/news/world-middle-east-18957096www.worldpopulationreview.com>

¹³ John Pontifex, "Does Christianity have a future in Syria?" (Heeft het christendom nog een toekomst in Syrië?), *The Tablet*, 10 maart 2016 <http://www.thetablet.co.uk/features/2/8128/does-christianity-have-a-future-in-syria-john-pontifex-visits-homs-five-years-on-to-find-out>

¹⁴ John Pontifex en John Newton, *Persecuted and Forgotten? A Report on Christians oppressed for their Faith 2013-15 Executive Summary* (Vervolgd en vergeten? Een rapport over christenen die worden onderdrukt wegens hun geloof 2013-2015, Samenvatting), p. 5.

¹⁵ Francis Phillips, "A significant study of the world's disappearing communities" (Een beduidende studie over de verdwijnende gemeenschappen in de wereld), *Catholic Herald*, 20 januari 2015, <http://www.catholicherald.co.uk/commentandblogs/2015/01/20/a-significant-study-of-the-worlds-disappearing-communities/>

¹⁶ Francis Phillips, "A significant study of the world's disappearing communities" (Een beduidende studie over de verdwijnende gemeenschappen in de wereld), *Catholic Herald*, 20 januari 2015, <http://www.catholicherald.co.uk/commentandblogs/2015/01/20/a-significant-study-of-the-worlds-disappearing-communities/>

ACHTERGRONDSTUK

Soennitische en sjiitische islam: gelijkenissen en verschillen

Door Roberto Simona

Van de 1,6 biljoen moslims wereldwijd zijn er bijna 85 procent soennieten en ongeveer 12 procent sjiieten. Saoedi-Arabië en Iran zijn de voornaamste vertegenwoordigers van die twee stromingen binnen de islam.

Sjiieten en soennieten delen dezelfde basisovertuigingen. Beide verkondigen ze de eenheid van de Ene God, beide erkennen ze Mohammed als de laatste profeet en beide vereren ze de Koran als hun heilige boek. Er zijn echter ook essentiële verschillen. Om een goed inzicht te krijgen in de hedendaagse islam is een correct begrip van die verschillen van cruciaal belang.

Na zijn dood in 632 werd Mohammed opgevolgd door vier kaliefen: Aboe Bakr, Omar, Oethman en ten slotte Ali, de neef van Mohammed. De islamitische gemeenschap – “de Oemma” – aanvaardde hen als de “rechtgeleide” kaliefen, maar de verkiezing van Ali deed onder de moslims een burgeroorlog of “fitna” uitbarsten over het rechtmatige bestuur van de Oemma, een kwestie die hen sinds die tijd verdeelt.

Het woord sjiiet betekent aanhanger en is afgeleid van het Arabisch “Shi’at Ali”, of aanhangers van Ali. Sjiitische moslims geloven dat het leiderschap van de islamitische gemeenschap strikt genomen toekwam aan Ali, de neef van Mohammed en in de familie van de Profeet moest blijven met de afstammelingen van Ali. Voor de soennieten kon de opvolger van Mohammed worden gekozen uit alle moslims die deel uitmaken van de Oemma en bestaat zijn taak erin om de eenheid van de gemeenschap te verzekeren, maar niet om een spirituele gids te zijn. Voor de sjiieten heeft de opvolger echter zowel een spirituele als een politieke opdracht. De moord op Ali in 661 bestendigde dit belangrijkste schisma in de islam. Sindsdien hebben de sjiieten en de soennieten diverse perioden van oorlog gekend met de bedoeling om hun confessionele en territoriale hegemonie te bevestigen.

De 20ste en 21ste eeuw worden gekenmerkt door de opkomst van radicale soennitische bewegingen als de Moslimbroederschap in Egypte, de wahabieten in Saoedi-Arabië en Al Qaeda en Daesh (ISIS) in Syrië en andere delen van de moslimwereld. Dit soennitische extremisme werd beantwoord door de opkomst van het revolutionaire sjiitische regime van de ayatollahs in Iran, wat de vijandigheid tussen sjiieten en soennieten ontegenzeggelijk nog verder heeft aangewakkerd.

Na de recente opheffing van de internationale sancties tegen Iran, is dat land zelfs een nog ernstiger te nemen uitdager van de soennitische monarchieën in het Midden-Oosten geworden. Daarnaast hebben vele soennitische Arabische landen beduidende sjiitische bevolkingsgroepen die de stabiliteit in de regio verstoren. Dit is vooral het geval in Syrië, waar het alawitisch-sjiitische regime van Assad in een wrede burgeroorlog is verwikkeld met de soennitische meerderheid van de bevolking, terwijl de regering van Assad en Iran de twee voornaamste medestanders zijn van de sjiitische Hezbollah in Libanon.

Ook het aanhoudende conflict in Irak heeft een confessioneel karakter. Daar vechten de door de sjiieten gedomineerde post-Saddam regering en de Arabische sjiitische meerderheid met tussenpozen een conflict uit met soennitische stammen, die vaak Daesh steunen. In Bahrein is 70 procent van de bevolking sjiiet, terwijl er in Saoedi-Arabië twee miljoen sjiitische Houthi’s wonen die zonder uitzondering opstandige gevoelens koesteren. In Jemen, aan de zuidelijke Saoedische grens, is er een burgeroorlog uitgebroken tussen soennitische stammen en de Houthi’s.

Tot slot verleent de aanwezigheid van immense olievoorraden in Iran, Irak, Saoedi-Arabië en de emiraten aan de Golf aan al die interne spanningen een internationale dimensie en leidt tot een betrokkenheid van externe grootmachten als Rusland, de Europese Unie en de Verenigde Staten.

met wijdverspreide berichten dat duizenden gematigde moslims – zelfs van dezelfde tak van de islam – worden verdreven omdat ze Daesh en andere groepen van de harde lijn weigeren te aanvaarden.¹⁷ In feite was de bedreiging voor de sjiitische moslims door de soennitische extremisten waarschijnlijk numeriek aanzienlijker dan die voor mensen van andere geloofsovertuigingen.¹⁸ Een onderzoek van het veranderende gezicht van de islam wereldwijd suggereerde dat de verschuiving naar extremisme en onverdraagzaamheid ten dele werd aangewakkerd door een toenemende factiestrijd en rivaliteit tussen soennitische en sjiitische islamitische gemeenschappen. Tot in een recent verleden was een coëxistentie van dergelijke van elkaar afwijkende vormen van de islam in grote mate mogelijk, maar tegenwoordig heeft het geweld dermate vernielende proporties aangenomen dat alle noties van religieuze verscheidenheid worden gebannen uit landen en streken die tot voor kort bekendstonden voor hun pluraliteit en hun grote verdraagzaamheid. Het conflict tussen soennieten en sjiieten heeft tot de betrokkenheid van de wereldmachten aan tegenovergestelde zijden van de religieuze scheidingslijn geleid, waardoor het zich steeds verder uitbreidt.¹⁹ **(Zie achtergrondstuk over sjiitische en soennitische islam hiernaast).**

Door de toevloed van voorheen ongekende aantallen vluchtelingen, wordt Europa niet alleen geconfronteerd met een humanitaire crisis die enorme proporties heeft aangenomen, maar die daarnaast ook een duidelijke weerslag heeft op de religieuze samenstelling van de maatschappij. Tot voor kort werd Europa nagenoeg volledig gedomineerd door één enkel geloof en één waardensysteem – namelijk het christendom en de grondbeginselen van gelijkheid, vrijheid en solidariteit. Een essentieel aspect van de migratiecrisis naar het Westen was dat daardoor het steeds grotere contrast werd benadrukt tussen de landen die vluchtelingen opnemen en waar de godsdienst er al sedert zeer geruime tijd op achteruitgaat en een wijdverspreide toename van het religieuze fanatisme in vele andere delen van de wereld. Dit heeft vooral betrekking op de historisch gezien christelijke landen: de Europese landen, de Verenigde Staten, Canada en Australië.

In Duitsland, dat 1,1 miljoen migranten afkomstig uit het Midden-Oosten, Azië en Afrika heeft opgevangen in 2015,²⁰ benadrukten rapporten dat radicale moslims onder hen de christelijke medevluchtelingen onder druk zetten om zich tot de islam te bekeren.²¹ Doordat de vluchtelingen meestal moslims waren, escaleerde het al gespannen publiek debat over de plaats van de islam in de westerse samenleving, vooral na gewelddadige incidenten, onder andere tegen feestvierders op Oudejaarsavond, die tot kritiek leidden op het immigratiebeleid van de Duitse regering.²² Er waren berichten van extreemrechtse organisaties in het Westen die reageerden op de dreiging van het islamistische geweld, waarbij in sommige gevallen het christendom werd ingeroepen om een

onverdraagzaam of potentieel bedreigend gedrag te rechtvaardigen. In het Verenigd Koninkrijk voerde de groep Britain First “christelijke patrouilles” uit in het “door moslims bezette Oost-Londen” als reactie op de aanslagen in Parijs in november 2015.²³

Krantenkoppen over de bedreiging van het ‘christelijke’ Europa door de extremistische en gewelddadige islam konden niet volledig van de hand worden gewezen als vreemdelingenhaat toen aan het licht kwam dat een klein deel van de nieuwe gemeenschap geradicaliseerd was. Degenen die niet onder deze categorie vielen, voelden zich niettemin niet op hun gemak in een samenleving die zo grondig van de hunne verschilt, een samenleving waar godsdienst een onbeduidende of helemaal geen rol speelt in het dagelijks leven naar wel verankerd blijft in de nationale identiteit. De opkomst van het internet zorgde ervoor dat religieus extremisme en geweld steeds vaker werden gepercipieerd als een fenomeen dat geen geografische grenzen kent, zoals bleek uit de aanzienlijke aantallen jonge moslims die blijkbaar online waren geradicaliseerd en als jihadstrijder naar Syrië wilden vertrekken om zich bij Daesh aan te sluiten. **In het tijdperk van de nieuwe media is het religieus extremisme uitgegroeid tot een uiterst gevaarlijk bindmiddel tussen achtergestelde individuen en globale terreurnetwerken waarvan de reikwijdte aan de politie en de veiligheidsdiensten ontsnapt.**

Het rapport bracht het islamistische geweld in verband met een merkbare toename van de gewelddaden en de onverdraagzaamheid tegenover joodse groepen. Die trend werd onder de aandacht van de wereld gebracht door de aanslag op een koosjer restaurant in Parijs in januari 2015, twee dagen na de moordpartij in de kantoren van het satirische magazine Charlie Hebdo. **(Zie case study over de aanslag op een koosjer restaurant op de pagina's 18 en 19).** De Liga voor de Mensenrechten van B'nai Brith Canada kreeg 1.627 meldingen van incidenten binnen in 2014 – een stijging van 21,7 procent in vergelijking met de 1.274 incidenten in 2013.²⁴ In Australië noteerde de Executive Council of Australian Jewry (Uitvoerende Raad van het Australische Jodendom) 190 antisemitische incidenten in de 18 maanden tot 30 september 2015. De ECAJ suggereerde dat de aanslagen en de agressie verband hielden met de woede van de moslims over het aanhoudende geweld en het gebrek aan stabiliteit in de Palestijnse Gebieden, voornamelijk in de Gazastrook. De toename van antisemitische incidenten werd tevens in verband gebracht met rechtse neonazistische bewegingen. In Zweden betrof een van de daden van agressie de vernieling van de auto van een joodse man in Stockholm in september 2014. Alle ruiten werden ingeslagen en een geplastificeerde kaart met een hakenkruis werd onder de ruitenwisser van de voorruit aangebracht. Verscheidene synagogen in diverse Zweedse steden werden met stenen bekogeld, waarbij de ruiten werden verbrijzeld.²⁵

¹⁷ ISIS launches offensive against Sunni Muslims in Iraq (ISIS lanceert een offensief tegen de soennitische moslims in Irak), 26 juni 2016, <http://muslimnews.co.uk/newspaper/world-news/isis-launches-offensive-against-sunnimuslms-in-iraq/>

¹⁸ “ISIS killed more Muslims than people of other religions” (ISIS vermoordde meer moslims dan mensen van andere godsdiensten), EENADU India, 18 november 2015, <http://www.eenaduindia.com/News/International/2015/11/18140154/ISIS-killed-more-Muslims-than-people-of-other-religions.vpf>

¹⁹ “Sunni v Shias, here and there” (Soennieten vs. Sjiieten, hier en daar), *The Economist*, 29 juni 2013 <http://www.economist.com/news/middle-east-and-africa/21580162-sectarian-rivalryreverberating-region-making-many-muslims>

²⁰ “Cologne attacks: New Year’s Eve crime cases top 500” (Aanvallen in Keulen: meer dan 500 gevallen van agressie op Oudejaarsavond), BBC News, 11 januari 2016 <http://www.bbc.co.uk/news/world-europe-35277249>

²¹ Tom Heneghan, “In Germany, concerns about Muslim refugees harassing Christians” (In Duitsland heerst er bezorgdheid over moslimvluchtelingen die christenen lastigvallen), *Crux*, 7 juni 2016 <https://cruxnow.com/global-church/2016/06/07/germany-concerns-muslim-refugees-harassing-christians/>

²² “Cologne attacks: New Year’s Eve crime cases top 500” (Aanvallen in Keulen: meer dan 500 gevallen van agressie op Oudejaarsavond), op. cit.

²³ https://www.facebook.com/OfficialBritainFirst/info/?entry_point=page_nav_about_item&tab=page_info

²⁴ <http://www.bnaibrithaudit.ca/>

²⁵ <http://kantorcenter.tau.ac.il/sites/default/files/Scandinavia%202014.pdf>

CASE STUDY FRANKRIJK

Gijzelaars vermoord bij aanslag op koosjere kruidenierswinkel in Parijs

Januari 2015: In een gecoördineerde actie, die afgestemd was met de moordenaars die op 7 januari een aanslag pleegden op de kantoren van het satirische magazine Charlie Hebdo, voerden twee andere jihadisten twee dagen later een aanslag uit die tegen de joodse gemeenschap gericht was. Daarbij kwamen vier mensen om het leven en liepen vier anderen kritieke verwondingen op bij een antisemitische daad van agressie tegen een koosjere supermarkt in Parijs, die werd beëindigd toen de politie het gebouw bestormde.

De dodelijke slachtoffers waren de zoon van een welgekende rabbijn, een gepensioneerd, een leraar en een winkelbediende.

Yoav Hattab (22), Philippe Braham (45), Yohan Cohen (22) en François-Michel Saada (64) werden op 9 januari 2015 door de jihadist Amedy Coulibaly vermoord tijdens een gijzelingsdrama in de Hyper Cacher.

Amedy Coulibaly (32) en zijn partner Hayat Boumeddiene (26) werden al gezocht in verband met een dodelijke schietpartij waarbij de dag tevoren in het zuiden van Parijs een vrouwelijke politieagente om het leven was gekomen.

Coulibaly werd bij de inval van de veiligheidsdiensten gedood, maar Boumeddiene slaagde erin om aan de politie te ontsnappen. Het was de derde terreuraanslag in evenveel dagen in de Franse hoofdstad.

Frankrijk heeft de grootste joodse gemeenschap van heel Europa. Het aantal antisemitische aanslagen is in de afgelopen jaren echter aanzienlijk toegenomen.

Na die gebeurtenissen vonden er nog andere gewelddadige aanslagen plaats waarvoor Daesh (ISIS) de verantwoordelijkheid opeiste. In november 2015 werden bij diverse acties 130 mensen gedood en 370 gewond in Parijs en in juli 2016 kwamen 85 personen om het leven en raakten er 307 gewond toen een vrachtwagen op de menigte inreed in Nice.

Bronnen: BBC News (online), 27 november 2015; *Le Monde*, 17 februari 2015

CASE STUDY **BIRMA (MYANMAR)**

Boeddhistische monnik leidt anti-islamitische campagne

Juli 2014: Bij anti-islamitische rellen in Mandalay, de tweede grootste stad van Birma, vielen twee doden en een tiental gewonden. De dodelijke slachtoffers waren een boeddhist en een moslim. De gevechten in Mandalay begonnen op de avond van 1 juli, toen honderden boeddhisten een theehuis van een moslimeigenaar aanvielen in het stadsdeel Chan Aye Thar Zan na geruchten dat de eigenaar een boeddhistische werkneemster had verkracht. Bij de fysieke agressie liepen vijf mensen verwondingen op, wat de volgende dag tot een tweede nacht van geweld leidde.

Kolonel Zaw Min Oo van de Politieafdeling van de regio Mandalay vertelde aan Radio Free Asia dat ongeveer 40 monniken en 450 leken zich, gewapend met “stokken en messen”, in de straten verzamelden. Getuigen berichtten dat ze menigten boeddhistische demonstranten hadden gezien die anti-islamitische slogans riepen en stenen naar huizen van moslims gooiden.

U Wirathu (foto), een 45-jarige boeddhistische monnik van het Masoeyein-klooster in Mandalay, wordt door velen als de aanstoker van de anti-islamitische houdingen in Birma beschouwd. Hij verwierf bekendheid toen hij anti-islamitische gevoelens verspreidde met zijn nationalistische “969”-campagne, die Birmaanse boeddhisten ertoe aanzet om moslimgemeenschappen te mijden.

In 2003 werd hij tot een gevangenisstraf van 25 jaar veroordeeld voor het aanzetten tot religieuze haat, maar in januari 2012 kwam hij vrij. In oktober, minder dan een jaar nadat hij uit de gevangenis was ontslagen, organiseerde hij protesten tegen het plan van de International Organisation of Islamic Cooperation (Internationale Organisatie voor Islamitische Samenwerking) om een kantoor te openen in het land.

Aanhangers van de nationalistische grassrootsgroep, beweging “969” genaamd, zijn van mening dat het land, dat voor 90 procent boeddhistisch is, wordt bedreigd door wat volgens hun beweringen een gevaarlijke en snelgroeiende moslimbevolking is.

Kardinaal Charles Bo van Yangon (Rangoon) richtte in zijn toespraak tot de Mensenrechtenraad van de Verenigde Naties in maart 2016 een dringende oproep tot de internationale gemeenschap om de regering van Birma aan te moedigen de godsdienstvrijheid in stand te houden. Als gevolg van de hierboven beschreven gewelddadige gebeurtenissen stelde de regering de wetten voor de “Bescherming van Ras en Godsdienst” op, die het recht om zich te bekeren en om in het huwelijk te treden met iemand van “buiten zijn ras en godsdienst” zouden afschaffen..

Fuentes: *Radio Free Asia* (website) 2 juli 2014; *Vice.Com* (<http://www.vice.com/read/burmese-bin-laden-swears-hes-a-good-guy>) 23 januari 2014; *Irawaddy*, 2 april 2013; Charles Cardinal Bo, “The Nation at Crossroads of Challenges and Opportunities” (De natie op een kruispunt van uitdagingen en kansen), Genève, 15 maart 2016.

Slechts weinige - om niet zeggen geen - religieuze groepen waren nooit het slachtoffer of de dader van vervolgingen. Dit rapport stelde vast dat onder de joodse, boeddhistische en hindoegemeenschappen een steeds grotere dreiging uitging van groepen die niet tot de mainstream behoorden, maar hun stem wel luid lieten weerklinken. In vele gevallen verbonden die groepen geloof met patriotisme om een vorm van religieus nationalisme in het leven te roepen waarin minderheden als paria's werden beschouwd. In Birma doken berichten op dat 40 boeddhistische monniken en 450 leken op 1 juli 2014 samentroepen in de straten van Chan Aye Thar, waarbij ze met messen en stokken zwaaiden en een islamitisch theehuis bezetten.²⁶ **(Zie case study over anti-islamitisch geweld in Birma hiernaast).** In een periode waarin talrijke religieus gemotiveerde aanslagen plaatsvonden, dienden de katholieke bisschoppen van Israël in december 2015 een formele klacht in tegen rabbijn Benzi Gopstein. De rabbijn had een verklaring op een ultraorthodoxe website geplaatst, waarin hij stelde dat "er geen plaats is voor Kerstmis in het Heilig Land"²⁷ en ocriep om alle kerken in Israël te vernietigen. Hij voegde eraan toe: "Laten we de vampieren verwijderen alvorens ze opnieuw ons bloed drinken."²⁸ In India, "de grootste democratie ter wereld", wordt het respect voor de rechten van minderheden steeds meer bedreigd door groepen extremistische hindoes. Organisaties die "pro-hindoeïsering" zijn, geven aanleiding tot grote bezorgdheid omdat ze een klimaat scheppen dat hindoe-extremisten ertoe aanzet om straffeloos daden van fysieke agressie te plegen tegen religieuze minderheden. Een dergelijke dreiging bleek duidelijk in september 2015 toen hindoe-extremisten volgens berichten een brutale moord pleegden op Akhlaq Ahmed, een moslim die ervan werd beschuldigd dat hij Eid had gevierd door een koe te slachten en rundvlees te eten.²⁹

Tijdens de beschouwde periode zijn er nieuwe en dieper verwortelde problemen opgedoken in sommige landen waar een welbepaalde godsdienst met de natiestaat wordt gelijkgesteld. Regeringen en wetgevers hebben de rechten van die godsdienst verdedigd wanneer ze ingingen tegen de rechten van individuele gelovigen.³⁰ Dit bleek duidelijk in landen als India, Pakistan en Birma. De Bijzondere Rapporteur voor de Vrijheid van Godsdienst van de Verenigde Naties heeft ervoor gewaarschuwd dat regeringen die wetten aannemen waarbij godsdiensten tegen belediging worden verdedigd het risico inhouden dat de vooruitzichten met betrekking tot de godsdienstvrijheid worden

geschieden. De Bijzondere Rapporteur beschreef het potentieel voor een toegenomen segregatie volgens religieuze of etnische scheidslijnen en een toenemende zienswijze onder de bevolking dat religieuze bekering gelijkstond met verraad van de etnische of raciale identiteit. **Bewijzen in dit rapport suggereren dat landen die in de afgelopen decennia een staatsgodsdienst hebben aangenomen, een steeds grotere neiging vertonen om "antiblasfemiewetten" goed te keuren die kunnen worden misbruikt.** In Pakistan heeft de regering toenemende internationale kritiek gekregen omdat ze tot op heden geen wijzigingen heeft doorgevoerd van de zogenaamde Blasfemiewetten, in het bijzonder omdat duidelijk blijkt dat de rechtbanken onder druk zijn komen te staan van populistische groepen die vastbesloten zijn om de eer van de islam te allen prijze hoog te houden, waarbij de rechten van een individu op een eerlijk proces wellicht worden ondermijnd. In juli 2015 schortte het Supreme Court (Opperste Gerechtshof) van Pakistan³¹ het doodvonnis op dat was uitgesproken tegen de christelijke vrouw Asia Bibi, die door lokale rechtbanken, waaronder het Lahore High Court (Hooggerechtshof van Lahore), schuldig was bevonden aan godslastering.³² Dit deed eens te meer de bezorgdheid ontstaan dat het rechtssysteem van het land op lokaal niveau bevooroordeeld is.³³

Het onderzoek van landen met een regime dat dictatoriale of autoritaire trekken vertoont, toonde aan dat de strengere veiligheidsmaatregelen en de striktere regelgeving die schendingen inhouden van de godsdienstvrijheid werden gerechtvaardigd door de dreiging die uitgaat van het religieuze extremisme. Landen als Oezbekistan, Azerbeidzjan³⁴ en andere in Centraal-Azië reageerden op die dreiging door nieuwe en strengere controles van de godsdienstvrijheid op te leggen die door hun critici als ongedifferentieerd werden beschouwd en niet alleen extremistische groepen troffen, maar ook moslims van alle tradities en mensen van andere geloofsovertuigingen. In Oezbekistan zorgde een seculariseringscampagne ervoor dat de veiligheidsdiensten moslimvrouwen in talrijke steden het bevel gaven om hun hoofddoek af te nemen en mannen werden gewaarschuwd dat ze een boete zouden krijgen indien ze een kalotje droegen.³⁵ Een verordening van het ministerie van Onderwijs verbood jongeren van 18 jaar of jonger om het vrijdaggebed bij te wonen en legde hun ouders een boete op indien ze zich niet aan dat verbod hielden.³⁶

²⁶ "Anti-Muslim Riots Turn Deadly in Myanmar's Mandalay City" (Anti-islamitische rellen worden dodelijk in de Myanmarese stad Mandalay), *Radio Free Asia*, 2 juli 2014 <http://www.rfa.org/english/news/myanmar/riot-07022014164236.html>

²⁷ "Israel: Bishops protest as Rabbi describes Christians as vampires" (Israël: bisschoppen protesteren nu rabbijn christenen vampieren noemt), *Independent Catholic News*, 23 december 2015 <http://www.indcatholicnews.com/news.php?viewStory=29100>

²⁸ <http://en.lpj.org/2015/08/10/aochl-fi-les-complaint-against-the-rabbi-gopstein/>

²⁹ "India's politics of beef shows its violent side" (India's rundvleespolitiek toont zijn gewelddadige kant), *UCANews*, 7 oktober 2015 <http://www.ucanews.com/news/indias-politics-of-beef-shows-its-violent-side/74387>

³⁰ Heiner Bielefeldt, "Misperceptions of Freedom of Religion or Belief" (Verkeerde opvattingen over vrijheid van godsdienst of overtuiging), *Human Rights Quarterly*, Vol. 35 (2013), p. 45.

³¹ "Pakistan Supreme Court suspends Asia Bibi death sentence" (Opperste Gerechtshof van Pakistan schort doodvonnis tegen Asia Bibi op), *BBC News*, 22 juli 2015, <http://www.bbc.co.uk/news/world-asia-33617186>

³² Morgan Lee, "Asia Bibi's Death Sentence upheld by Lahore High Court" (Doodvonnis tegen Asia Bibi bekrachtigd door Hooggerechtshof in Lahore), *Christianity Today*, 17 oktober 2014, <http://www.christianitytoday.com/gleanings/2014/october/asia-bibis-death-sentence-upheld-by-lahore-high-court.html>

³³ "Pakistan Supreme Court suspends Asia Bibi death sentence" (Opperste Gerechtshof van Pakistan schort doodvonnis tegen Asia Bibi op), op. cit.

³⁴ "The country has recently made amendments to the law on religious freedom and fight against religious extremism, which ban people with religious education received abroad to implement Islamic rites and ceremonies in Azerbaijan." (Het land heeft onlangs wijzigingen aangebracht aan de wet inzake de godsdienstvrijheid en de strijd tegen religieus extremisme, die mensen verbieden om in Azerbeidzjan islamitische riten en plechtigheden te voltrekken wanneer ze hun religieuze opleiding in het buitenland hebben genoten) Nigar Orujova, "New religious university may appear in Azerbaijan" (Mogelijks nieuwe religieuze universiteit in Azerbeidzjan), *Azernews*, 8 december 2015, <http://www.azernews.az/azerbajan/90576.html>

³⁵ *Radio Free Europe/Radio Liberty*, 28 april 2015 en 14 juni 2015.

³⁶ *Radio Free Europe/Radio Liberty*, 24 september 2015.

CASE STUDY CHINA

Symbolen van geloof afgebroken

Mei 2015: Nieuwe regels die in de provincie Zhejiang werden ingevoerd, hebben ertoe geleid dat geloofssymbolen in China werden verwijderd. De autoriteiten vaardigden een ontwerpvoorstel van bouwvoorschriften uit met bepalingen voor de kleur, de grootte en de plaats van kruisen op plaatsen voor de eredienst en gebouwen die eigendom zijn van de Kerk. Volgens de nieuwe richtlijnen mogen religieuze gebouwen niet meer dan 24 meter hoog zijn en zijn kruisen op torenspitsen verboden. In plaats daarvan moeten christelijke symbolen op de muren van het gebouw worden aangebracht, zonder dat de lengte ervan meer dan één tiende van het gebouw mag bedragen en opvallende kleuren zijn niet toegelaten.

Het nieuwe voorstel valt samen met een campagne voor de afbraak van kruisen en kerken die in 2013 in Zhejiang begon alvorens zich uit te breiden tot de nabije provincies Henan en Anhui. De overheid beweerde dat de gebouwen die tijdens die campagne werden vernield in overtreding waren met de bouwcodes, hoewel zowel katholieken als protestanten benadrukten dat vele van de eigendommen met de toelating van de lokale overheidsambtenaren waren gebouwd. Tegen maart 2016 waren al meer dan 2.000 kerken en kruisen vernield.

De Chinese overheid heeft er ook alles aan gedaan om het 'siniseringsproces' te bevorderen, waarbij godsdiensten de Chinese cultuur steeds meer moeten assimileren en zich moeten afstemmen op de kernwaarden van het socialisme. 'Sinisering' geeft de voorrang aan loyaliteit aan de staat en de Communistische Partij boven religieuze overtuigingen en streeft ernaar om het christendom met Chinese kenmerken te versmelten.

Bronnen UCA News, 7 de mayo de 2014; Aid to the church in Need, *Persecuted and Forgotten?: A Report on Christians oppressed for their Faith 2013-16* (Vervolgd en Vergeten?: Een rapport over christenen die wegens hun geloof worden onderdrukt 2013-2016).

De tabel van landen met beduidende schendingen van de godsdienstvrijheid die voor dit rapport werd opgemaakt, bevat belangrijke vaststellingen over de steeds toenemende invloed van regimes met dictatoriale of autoritaire trekken. Van de 22 landen in de categorie 'Vervolging' vertoonden er zes duidelijke aanwijzingen van wijdverspreide en ernstige problemen die werden veroorzaakt door autoritaire staten. In twee van die landen (China en Eritrea) was de situatie duidelijk verslechterd en voor de overige vier (Birma, Noord-Korea, Turkmenistan en Oezbekistan) was de vervolging ongewijzigd gebleven in vergelijking met de periode 2012-2014. In die gevallen bleek dat de staat zijn controle opnieuw bevestigde door zich tegen religieuze groepen te richten die als een bedreiging van de 'orde' werden beschouwd. **Een toename van het aantal arrestaties, wetten ter beperking van de godsdienstvrijheid, een staatsretoriek tegen religieuze pluraliteit en sporadische gewelddadige acties uitgaande van de regering hebben opnieuw druk uitgeoefend op religieuze groepen in landen als China, Oezbekistan en de naburige 'stans' en India, evenals in Noord-Korea, dat sinds mensenheugenis op de lijst van topovertreders voorkomt.** Er was een duidelijke toename van de aanwijzingen dat autoritaire staten godsdienst als een kracht beschouwen die de loyaliteit tegenover de staat ondermijnt, als een vorm van ongewenste buitenlandse invloed die via een achterpoortje binnensluipt. Met name het christendom wordt als het Trojaanse paard van het westerse imperialisme gezien.

In China was er een nieuwe trend om religieuze minderheden in verband te brengen met groepen die tot onenigheid aanzetten en tweedracht zaaien. De aanhoudende opsluiting van bisschoppen en andere religieuze leiders die als een bedreiging van de overheidscontrole worden aanzien, ging gepaard met een toenemende onverdraagzaamheid tegenover groepen die als onwettig worden beschouwd. Het Chinese "siniseringsbeleid" dat godsdiensten verplicht om de Chinese cultuur te assimileren en "externe invloeden" uit te bannen, heeft nog meer druk opgelegd aan geloofsgroepen om zich naar een uitgebreidere controle door de staat te voegen. Wanneer de regelgeving niet wordt aanvaard, leidt dit tot drastische gevolgen. Regelgevingen die in mei 2015 in Zhejiang werden ingevoerd, legden specifieke regels op voor de kleur, de grootte en de plaats van kruisen en voor de hoogte van religieuze gebouwen. Dit gebeurde terwijl er zowel in Zhejiang als in de naburige provincies volop een campagne voor de vernieling van kerken en kruisen aan de gang was die in 2013 begon.³⁷ **(Zie case study over de door de staat gesteunde verwijdering van christelijke symbolen van kerken in China hiernaast).** Volgens de berichtgeving waren tegen maart 2016 al meer dan 2.000 kerken en kruisen vernield.³⁸ Ding Cuimei, de echtgenote van een pastor, verstikte en overleed toen zij en haar echtgenoot levend werden begraven terwijl ze protesteerden tegen pogingen om hun kerk af te breken. Zowel in 2014 als in 2015 leidden de inspanningen van

de overheid om China te bevrijden van de "spirituele vervuiling" door godsdiensten, met inbegrip van het christendom, ertoe dat typisch westerse "consumeristische" aspecten van kerstvieringen in sommige steden niet meer waren toegelaten – met een verbod op kerstfeesten, kerstbomen en wenskaarten in scholen en universiteiten in verscheidene steden.³⁹ In de regio van Xinjiang kregen ambtenaren, studenten en leerkrachten in juni 2015 het verbod om te vasten tijdens de ramadan en eerder dat jaar begonnen de autoriteiten in de provincie Shanxi hardhandig op te treden tegen rurale feodale praktijken en bijgeloof, waarbij ze zich voornamelijk tegen feng shui-meesters en sjamanen richtten.⁴⁰

De gevangenzetting van vermeende verdachte religieuze personen en groepen bleef aanhouden in China en verergerde in Eritrea waar naar verluidt 3.000 mensen om religieuze redenen in de gevangenis waren opgesloten.⁴¹

Religieuze gevangenen worden zeer vaak naar de gevangenissen met het strengste regime gestuurd. Noord-Korea staat nog altijd bovenaan op de wereldwijde lijst van schenders van de godsdienstvrijheid, in die mate zelfs dat een onderzoek van de Verenigde Naties vaststelde dat "er een nagenoeg volledige ontzegging is van het recht op vrijheid van gedachte, geweten en godsdienst" die wordt opgelegd door een regime dat "de verspreiding van het christendom als een bijzonder ernstige bedreiging beschouwt".⁴² Al wie op geheime religieuze activiteiten wordt betrapt, loopt het risico te worden gevangengezet, gefolterd en terechtgesteld. Ondanks het feit dat het trieste lot van de Rohingya-moslims in Birma onder het voetlicht werd gebracht door grootscheepse campagnes, blijven zij net als andere minderheidsgroepen nog altijd geconfronteerd met geweld en onderdrukking door de overheid. **Duizenden Rohingya's, die vaak de "meest vervolgte minderheid ter wereld" worden genoemd, leven nog altijd in erbarmelijke omstandigheden, samengetroeft in door de staat geleide kampen zonder toegang tot behoorlijke gezondheidszorg of humanitaire hulp.**⁴³ Steeds meer van hen vluchten naar Maleisië, Indonesië of Thailand en ondernemen onzekere tochten per boot over de open zee, om uiteindelijk als "staatlozen" in een vreemd land te moeten overleven zonder dat ze naar hun land van herkomst kunnen teruggaan.

De spanningen over de plaats van de godsdienst in het Westen verbleken weliswaar in vergelijking met wat in andere delen van de wereld gebeurt, maar hier kwamen de geloofsgroepen onder druk te staan door een proces van toegenomen secularisatie. In het Westen hebben kwesties in verband met het geloof zich steeds meer toegespitst op de kwestie van het gewetensbezwaar. In een seculiere samenleving, die godsdienst als een private materie en keuzevrijheid als een fundamenteel recht beschouwt, hebben talrijke incidenten aangetoond welke problemen er zich voordoen wanneer dokters, verpleegkundigen, ambtenaren van de burgerlijke stand en andere openbare functionarissen met het verlies van hun baan of met een

³⁷ "China says religions are a threat to national security" (China zegt dat de godsdiensten de nationale veiligheid bedreigen), UCAnews, 7 mei 2014, <http://www.ucasnews.com/news/china-says-religions-are-a-threat-to-nationalsecurity/70883>

³⁸ AsiaNews.it, 20 mei 2014; AsiaNews.it, 24 juni 2015; AsiaNews.it, 24 juli 2015; China Aid, 15 maart 2016.

³⁹ AsiaNews.it, 14 januari 2016.

⁴⁰ AsiaNews.it, 19 juni 2015.

⁴¹ John Pontifex en John Newton, *Persecuted and Forgotten, A Report on Christians oppressed for their Faith 2013-15*, Executive Summary (Vervolgd en vergeten? Een rapport over christenen die worden onderdrukt wegens hun geloof 2013-2015, Samenvatting), p. 23.

⁴² VN-Rapport van de onderzoekscommissie over mensenrechten in de Democratische Volksrepubliek Korea. Schendingen van de vrijheid van gedachte, meningsuiting en godsdienst (31), <http://www.ohchr.org/EN/HRBodies/HRC/ColDPRK/Pages/ReportoftheCommissionofInquiryDPRK.aspx>

⁴³ "The Rohingyas: The most persecuted people on Earth?" (De Rohingya's: het meest vervolgte volk op aarde?), *Economist*, 13 juni 2015. <http://www.economist.com/news/asia/21654124-myanmar-muslimminority-have-been-attacked-impunity-stripped-vote-and-driven>

ACHTERGRONDSTUK

Godsdienstvrijheid en economische voorspoed

Door Peter Sefton-Williams

Steeds meer onderzoeken wijzen erop dat er een nauw verband bestaat tussen godsdienstvrijheid en economische voorspoed. Dit suggereert dat de armoede in een land toeneemt en de ontwikkelingsgraad afneemt naarmate een regering probeert om de religieuze activiteit meer te beperken of onder controle te houden.

Een van de sleutelfiguren die dit verband in kaart brengt, is Dr. Brian Grim, Voorzitter van de Religious Freedom and Business Foundation. In een studie van 2014 getiteld “Is Religious Freedom Good for Business?” (Is Vrijheid van Godsdienst goed voor zaken?) (met co-auteurs Greg Clark en Robert Edward Snyder), kwam hij tot de conclusie dat er “een positieve relatie [is] tussen vrijheid van godsdienst en 10 van de 12 pijlers van het wereldwijde concurrentievermogen dat wordt gemeten door de Global Competitiveness Index (Wereldwijde Concurrentie-index) van het World Economic Forum”.

In een andere onderzoekspaper, “The Price of Freedom” (De Prijs van de Vrijheid) (Brian Grim & Roger Finke, Cambridge, 2011), steunt Dr. Grim de bewering van de Harvard-econoom en Nobelprijslauraat Amartya Sen dat overal waar men godsdienstvrijheid aantreft, er ook andere vrijheden zijn, onder andere minder gewapende conflicten, betere resultaten op het vlak van gezondheidszorg, betere onderwijsmogelijkheden voor vrouwen en een hoger niveau van inkomen uit arbeid voor zowel vrouwen als mannen.

Een voorbeeld dat door Dr. Grim wordt aangehaald voor het verband tussen vrijheid van godsdienst en menselijke ontwikkeling, is het contrast tussen Saoedi-Arabië en zijn dichte buur, de Verenigde Arabische Emiraten. Hij schrijft: “In de Emiraten, waar vele geloofsovertuigingen wettelijk zijn, zijn er talrijke manieren waarop mensen bijdragen aan de samenleving, zowel via religieuze verenigingen als op andere manieren. Mensen hier werken doorgaans hard en zijn betrokken bij de maatschappij.”

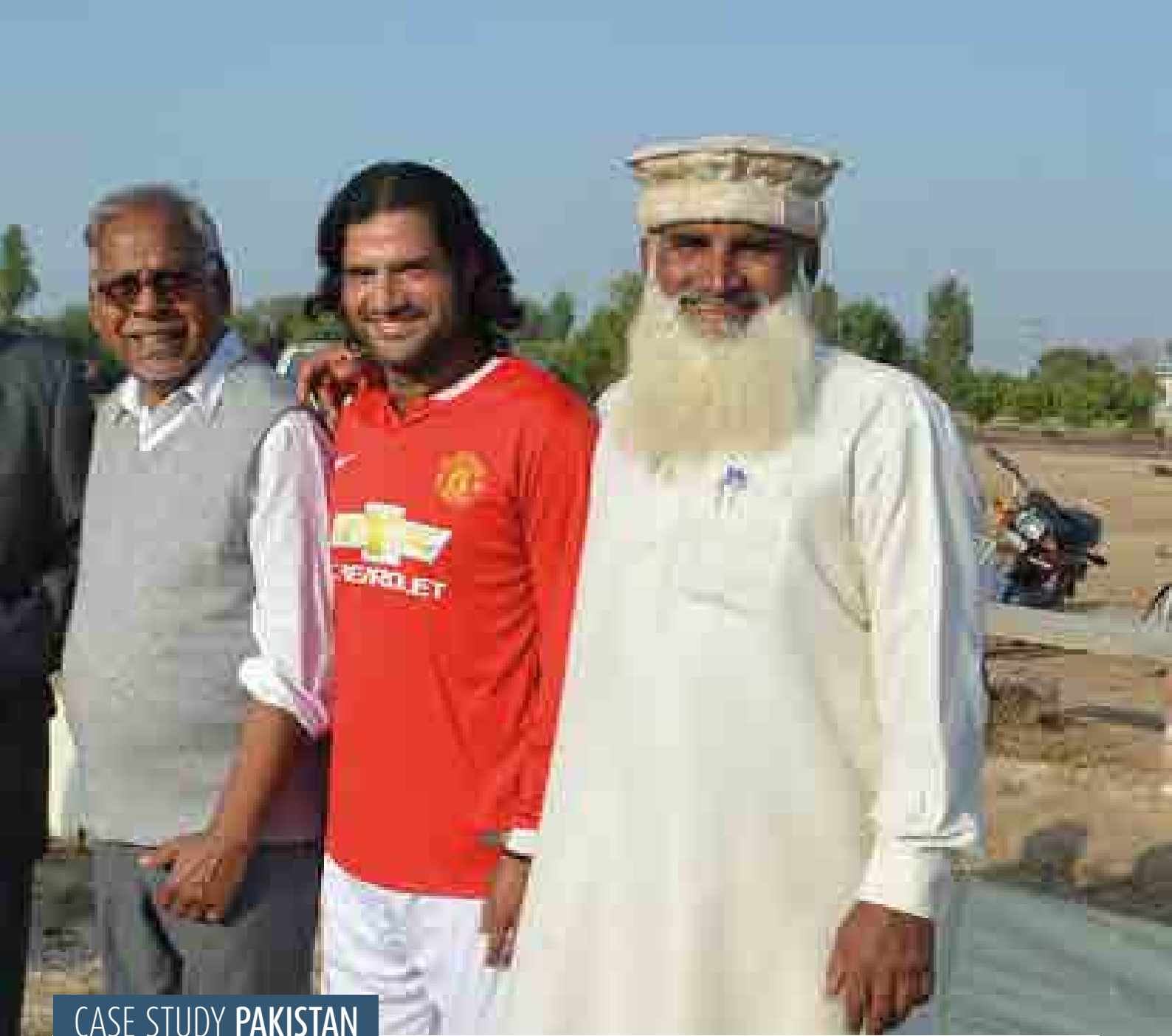
“In Saoedi-Arabië echter, waar alle geloofsovertuigingen behalve één illegaal zijn, is er veel minder enthousiasme voor het werk en vele mensen koesteren niet echt de wens om buiten het werk bij te dragen aan de samenleving. Die ervaringen, die door velen in beide landen worden gemeld, suggereren dat er een samenhang bestaat tussen het niveau van godsdienstvrijheid en het economisch leven van de mensen in elk van die landen.”

“Zo bedroeg het bruto binnenlands product per capita in koopkrachtpariteit vergeleken met het Amerikaanse prijspeil (BBP-KKP) in 2007 in de Emiraten 55.200 USD of nagenoeg driemaal meer dan het BBP-KKP in Saoedi-Arabië, dat slechts 20.700 USD bedroeg.”

Een ander voorbeeld dat hij aanhaalt, is dat van China. Tijdens de Culturele Revolutie was elke godsdienstige activiteit verboden. Hij schrijft: “Vanaf de vroege jaren 1980 liet China die ellendige periode van volledige religieuze onderdrukking achter zich. Sindsdien heeft de Chinese economie een boom gekend.” Hoewel hij zegt dat de Chinese overheid religieuze groepen “onder dwang blijft beperken”, is er een enorm contrast tussen het gevarieerde religieuze landschap in China op vandaag en de steriele jaren van de Culturele Revolutie. Hij concludeert: “Sommige Chinezen suggereren dat een verdere uitbreiding van de godsdienstvrijheid de Chinezen kan helpen om een zelfs nog grotere maatschappelijke vooruitgang te boeken.”

Voetbal, geloof en vrijheid in Pakistan: Van links naar rechts: de katholieke bisschop Joseph Arshad van Faisalabad, de katholieke priester eerwaarde Emmanuel Parvez, stichter van het interreligieus voetbaltoernooi, voetballer Salim Bad en de eigenaar van Sumundri Football Club, Mohammed Shafiq.

CASE STUDY PAKISTAN

Interreligieuze voetbalwedstrijden

November 2016: Een initiatief om de religieuze haat in Pakistan te bestrijden door een voetbaltoernooi te organiseren voor mensen van alle geloofsovertuigingen kent een zo groot succes dat er nu meer dan 30 teams uit alle vier de provincies van het land aan deelnemen.

Het initiatief waarmee 15 jaar geleden werd gestart, was het geesteskind van een katholieke priester, eerwaarde Emmanuel Parvez, die als plaats voor het toernooi voor Krushpur heeft gekozen, een voornamelijk christelijk dorp in Punjab.

Hij zei: “Het is onze bedoeling om een sfeer van vrede en dialoog te scheppen onder de jongeren van verschillende godsdiensten en om broederschap en verdraagzaamheid aan te moedigen in een samenleving die door terrorisme wordt geteisterd.”

Mohammed Shafiq, de eigenaar van Sumundri Football Club, die aan het toernooi heeft deelgenomen, verklaarde: “Ik wil relaties opbouwen met christelijke gemeenschappen en dit is een schitterende manier om dat te doen.”

Dhr. Shafiq wees erop dat voetbal een tweederangssport is in Pakistan en vooral wordt gespeeld door de armere mensen. Hij benadrukte: “Eerwaarde Emmanuel en ikzelf delen de visie om het voetbal in Pakistan sterker te profileren.”

Dhr. Shafiq is verantwoordelijk voor de relaties tussen moslims en christenen in zijn lokaal district.

Bron: Projecttrip van Kerk in Nood naar Pakistan door John Pontifex (in november 2015).

CASE STUDY MAROKKO

Verklaring door moslims wil religieuze minderheden beschermen

Januari 2016: Een driedaagse conferentie die in het Marokkaanse Marrakesh werd gehouden, richtte een dringende oproep tot de moslimstaten om niet-islamitische minderheden tegen vervolging te beschermen. Op de bijeenkomst werden de leiders dringend verzocht om de vrijheid van godsdienst te verzekeren voor iedereen.

Moslimgeleerden uit meer dan 120 landen en honderden religieuze leiders kwamen bijeen om islamitische extremisten als Daesh (ISIS) en andere terroristische militiegroepen openlijk te veroordelen in een poging om islamitische autoriteiten aan te moedigen de relaties met de burgers verder uit te bouwen ongeacht hun religieuze identiteit.

De conferentie leidde tot de zogenaamde “Verklaring van Marrakesh”, een document dat voortbouwt op de beginselen van het Handvest van Medina, een grondwet van de Moslimprofeet die de basis vormde van een multireligieuze islamitische staat in Medina.

De verklaring is niet wettelijk verplicht en zal door elk land individueel worden geïnterpreteerd. Het document legt de beginselen vast van “grondwettelijk contractueel burgerschap”, onder andere vrijheid, solidariteit en verdediging, evenals “rechtvaardigheid en gelijkheid voor de wet.”

Verder maant het ook onderwijsinstellingen aan om hun studenten te beschermen tegen materiaal dat extremistische zienswijzen en terroristische daden zou kunnen bevorderen en richt het zich tot “politici en besluitvormers ... om alle formuleringen en initiatieven te ondersteunen die bedoeld zijn om de relaties en het begrip tussen de verscheidene religieuze groepen in de moslimwereld te versterken”.

Bronnen: *Christianity Today*, 28 januari 2016; *Morocco World News*, 30 januari 2016.

rechtszaak worden bedreigd indien ze hun geweten volgen, door bijvoorbeeld te weigeren om abortussen uit te voeren of burgerlijke partnerschappen te registreren. Het globale effect was dat godsdienst uit de publieke arena werd verbannen, voornamelijk wat de rechten van de werknemers betreft. Dit is wat de Bijzondere Rapporteur voor Godsdienstvrijheid van de Verenigde Naties “de gedwongen privatisering van de godsdienst” noemt.⁴⁴ In de Verenigde Staten werd door een coalitie waarvan onder andere de American Civil Liberties Union deel uitmaakte een rechtszaak aangespannen tegen het Dignity Health-Mercy Medical Center in Redding, Californië, een katholieke instelling die werd opgericht door de Sisters of Mercy (Zusters van Barmhartigheid), om het medisch centrum te dwingen zijn voorzieningen open te stellen voor de uitvoering van sterilisaties.⁴⁵

Waren er tegen die achtergrond die wordt gekenmerkt door een blijkaar niet-aflatende somberheid toch nog enige tekenen van hoop?

Gedurende de beschouwde periode werd onderzoek gepubliceerd dat suggereerde dat er wederzijdse voordelen verbonden waren aan de bevordering van het zakenleven en de godsdienstvrijheid **(zie achtergrondstuk over godsdienstvrijheid en economische welvaart op pagina 24)**. De in de Verenigde Staten gevestigde professor Brian J. Grim van de Religious Freedom and Business Foundation heeft op toespraken op academische, politieke en religieuze bijeenkomsten overal ter wereld aangevoerd dat de bevordering van de godsdienstvrijheid in het zakenleven niet alleen een groot sociaal kwaad zou aanpakken, maar ook van voordeel zou zijn voor het economisch herstel en de economische groei.⁴⁶ Zijn stelling bevatte ook een boodschap voor religieuze leiders en regeringen, namelijk dat de onderdrukking van religieuze minderheden mogelijke investeerders afschrikt die de zo noodzakelijke arbeidsplaatsen en mogelijkheden zouden kunnen scheppen. De bevordering van economische kansen zou eveneens de werkloosheid en de armoede kunnen doen dalen die de voedingsbodem vormen voor extremisme en geweld. Een gebrek aan godsdienstvrijheid bevordert ook het bestaan van tweedeklasburgers waardoor een samenleving cruciale en potentieel waardevolle bijdragen misloopt van personen die wegens hun toebehoren tot een bepaalde godsdienst aan de kant worden geschoven. Of dergelijke ideeën zullen worden overgenomen door regeringen, vooral in landen die worden gekenmerkt door religieuze onderdrukking, zal moeten worden afgewacht, maar niettemin is de grootschalige verspreiding van de analyse van professor Grim hoopgevend voor de toekomst.

Een tweede belangrijke actieterrein was de ontwikkeling van initiatieven om mensen met een verschillend geloof bijeen te brengen in omgevingen die het wantrouwen en de haat kunnen doen afnemen. Sport en werkgelegenheidskansen die bewust geloofsgrenzen overschrijden, hebben het potentieel om een vergelijkbaar effect teweeg te brengen, voornamelijk wanneer gemeenschapsleiders erbij betrokken zijn. Een bijzonder mooi

voorbeeld hiervan komt uit Pakistan – een voetbaltoernooi met gemengde ploegen van zowel christenen als moslims, dat werd georganiseerd met de volledige medewerking van moslimleiders en van de katholieke bisschop van Faisalabad.⁴⁷ **(Zie case study over interreligieuze voetbal in Pakistan op de pagina's 24 en 25).**

Initiatieven door de hoogste leiders van de wereldgodsdiensten om mogelijkheden tot dialoog te scheppen en een groter begrip teweeg te brengen, waren hoopgevend op een moment van stijgende bezorgdheid over de toename van religieus gemotiveerde onverdraagzaamheid en haat. Toen paus Franciscus en de grootimam van de Al-Azhar-moskee in Cairo elkaar in het Vaticaan ontmoetten, op wat als het eerste persoonlijke onderhoud werd gezien tussen de leider van de Katholieke Kerk en een vooraanstaande gezagsdrager van de soennitische islam, deed dit de hoop ontstaan dat religieuze leiders konden samenwerken om geweld en extremisme tegen te gaan.⁴⁸ **(Zie de case study over de ontmoeting van paus Franciscus met de grootimam op de pagina's 28 en 29).** Die hoop werd verder aangewakkerd door de toenemende aanwijzingen van samenwerking tussen moslims en andere religieuze groepen die zich vastberaden distantiëerden van medegelovigen met extremistische gezichtspunten. Ze streefden er ook naar om de rol van minderheden te verdedigen in landen die steeds meer door één bepaalde godsdienst worden gedomineerd ten koste van andere geloofsgemeenschappen. Een belangrijk voorbeeld hiervan was de ondertekening in januari 2016 door moslimgeleerden uit meer dan 120 landen in het Marokkaanse Marrakech van een verklaring waarbij ze de moslimstaten ertoe opriepen om minderheden van andere geloofsovertuigingen tegen vervolging te beschermen.⁴⁹ **(Zie case study over de Verklaring van Marrakech hiernaast).**

Zoals kan worden vastgesteld, hebben tumultueuze wereldwijde gebeurtenissen overal ter wereld tijdens de beschouwde periode een diepgaande en verstrekkende impact gehad op de godsdienstvrijheid in talrijke landen overal ter wereld. De krachten van verandering werden beheerst door de opkomst van het islamistische hyperextremisme dat de godsdienstvrijheid in delen van het Midden-Oosten heeft vernietigd en dreigt dit ook in andere delen van de wereld te doen. Een toegenomen bewustzijn van de dreigingen voor religieuze minderheden blijkt uit de acties van politici, partijen en zelfs sommige parlementen die meer doen dan ooit tevoren om zich uit te spreken voor en te handelen in naam van vervolgte individuen en gemeenschappen. Een stralende hoop wordt geboden door de bereidheid van sommige islamitische leiders om een gecoördineerd antwoord te bieden op die uiterst gevaarlijke overtuiging. Activiteiten van de veiligheidsdiensten zullen nooit in staat zijn om de ideologie achter die bedreiging te veranderen. Alleen de religieuze leiders zelf kunnen die uitdaging aangaan. **Een dwingende conclusie is de noodzaak om nieuwe en gecoördineerde manieren te vinden om de religieuze pluraliteit terug te brengen naar die delen van de wereld waar minderheidsgroepen “in hun voortbestaan worden bedreigd”.**⁵⁰

⁴⁴ Bielefeldt, p. 49.

⁴⁵ Zie Landenrapport Verenigde Staten – Rapport *Vrijheid van Godsdienst in de Wereld* 2016.

⁴⁶ “Seminar highlights links between religious freedom and economic prosperity” (Seminarie benadrukt verbanden tussen godsdienstvrijheid en economische voorspoed), UK Baha'i News, 7 maart 2016 <http://news.bahai.org.uk/2016/03/07/seminar-highlights-links-between-religious-freedom-and-economic-prosperity/>

⁴⁷ John Pontifex, “Pakistan – Persecution and faith in the future” (Pakistan – Vervolging en geloof in de toekomst), Aid to the Church in Need (UK), p. 2.

⁴⁸ *The Tablet*, 28 mei 2016, p. 25.

⁴⁹ Karla Dieseldorff, “Marrakech Conference Urges Muslim Countries to Protect Non-Muslim Minorities” (Conferentie van Marrakech roept moslimlanden op om niet-islamitische minderheden te beschermen), Morocco World News, 30 januari 2016, <http://www.moroccoworldnews.com/2016/01/178607/marrakech-conference-urges-muslim-countries-to-protect-non-muslim-minorities/>

⁵⁰ Paus Benedictus XVI, “Message to Aid to the Church in Need” (Boodschap voor Kerk in Nood), geciteerd op <http://www.acnuk.org/middle-east-pope-benedict-xvi-s-top-priority?handle=pope-middle-east.html>

CASE STUDY VATICAN

Paus ontvangt vooraanstaande imam op historische ontmoeting

Mei 2016: Paus Franciscus en Ahmed el-Tayeb, de grootimam van de Al-Azhar-moskee in Caïro, ontmoetten elkaar in het Vaticaan op wat vertegenwoordigers van beide godsdiensten als een historisch onderhoud omschreven. De Heilige Vader omhelsde zijn gast in een gebaar van verzoening dat als een heraanknoping van de betrekkingen tussen de Katholieke Kerk en de islam werd gezien.

De eerste ontmoeting tussen de leider van de Katholieke Kerk en de erkende gezagsdrager van de soennitische islam toonde aan dat er een beduidende verbetering kan worden vastgesteld in de betrekkingen tussen de twee godsdiensten sinds het aantreden van paus Franciscus in 2013. De grootimam had de gesprekken in 2011 opgeschort nadat paus Benedictus XVI na aanslagen in Alexandrië meer bescherming had gevraagd voor de christenen. De imam van Al-Azhar beschuldigde de toenmalige leider van de 1,2 biljoen katholieken wereldwijd van inmenging in de interne aangelegenheden van Egypte.

Het symbolische bezoek van de grootimam, dat 30 minuten duurde, kwam op een moment van toegenomen aanvallen van islamitische extremisten op christenen.

Tijdens zijn driejarig pausschap heeft paus Franciscus van de verbetering van de betrekkingen met de islam een prioriteit gemaakt. Bij zijn bezoek aan Afrika in november 2015 herinnerde de paus de aanwezige staatsleiders eraan dat “de interreligieuze dialoog geen optie maar een noodzaak is”.

Bronnen: *The Tablet*, 28 mei 2016; *Catholic News Agency*, 26 november 2015.

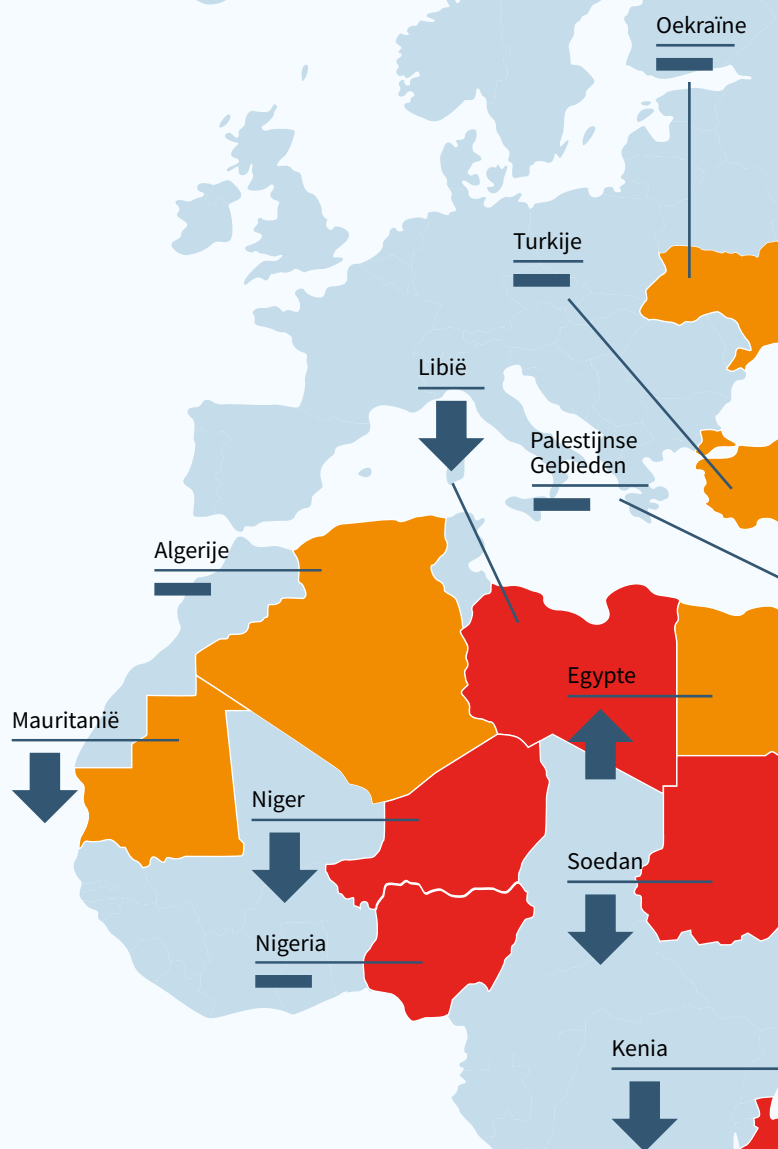

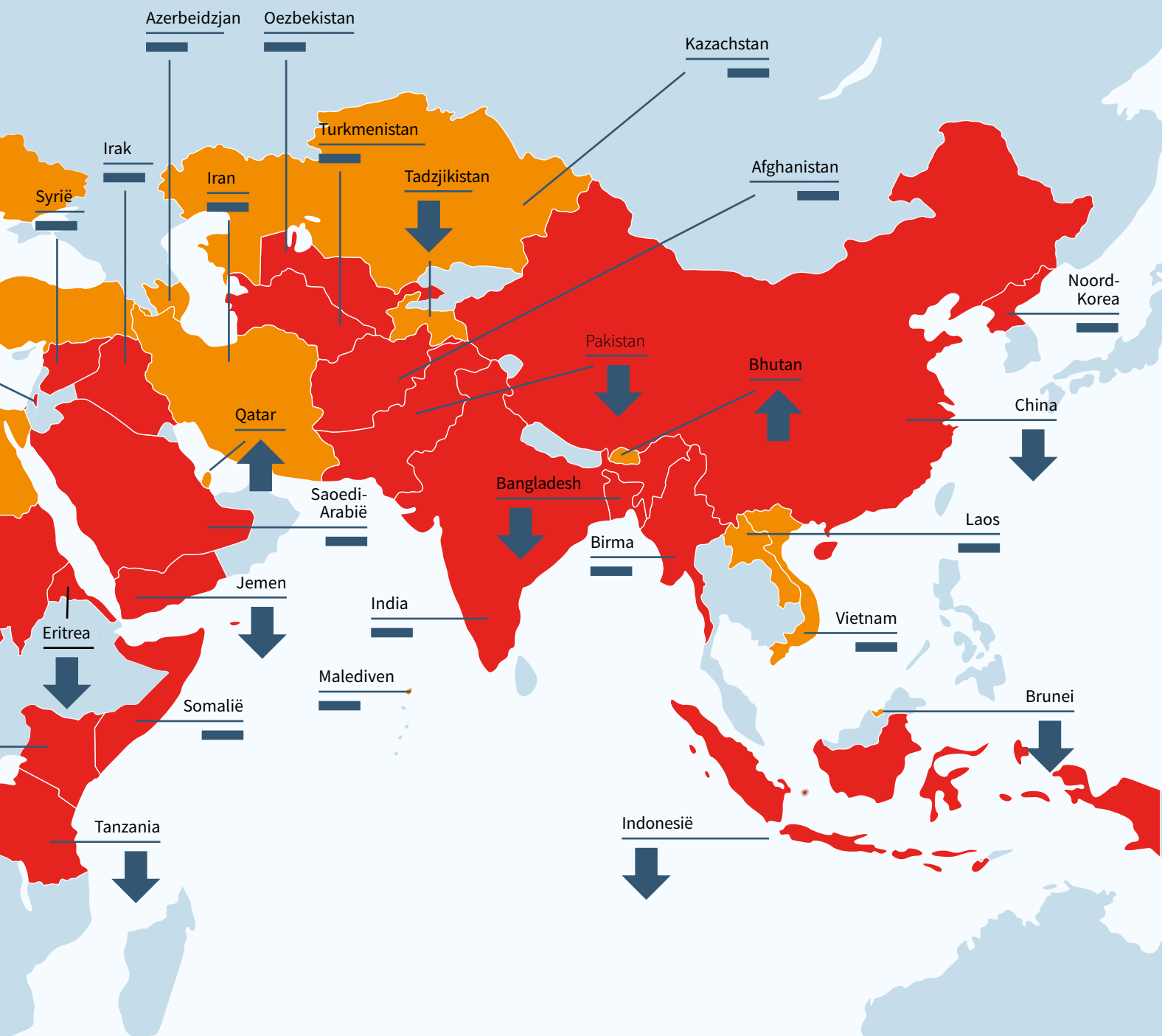

Landen met Beduidende Schendingen van de Godsdienstvrijheid

Op deze kaart worden de landen aangeduid waar er volgens de analyse in het rapport over *Vrijheid van Godsdienst in de Wereld* een beduidende mate van discriminatie of vervolging werd vastgesteld. Voor meer details, zie de tabel op de volgende pagina's.

Aard van de vervolging /discriminatie	
■	= Vervolging
■	= Discriminatie
↑	= Situatie verbeterd
—	= Situatie ongewijzigd
↓	= Situatie verslechterd

Aid to the Church in Need
www.religion-freedom-report.org

Landen met Beduidende Schendingen van de Godsdienstvrijheid

Land	Categorie	Vergeleken met juni 2014	Voornaamste overtreder	Kernindicatoren
Afghanistan			Niet-overheid (lokaal)	De facto verbod op bekerings van de islam – risico van zware straffen. Toenemende invloed van de taliban met strikte handhaving van de sharia.
Algerije			Overheid, Niet-overheid (lokaal)	Risico van boete en gevangenisstraf van vijf jaar voor niet-moslims wegens bekeringswerk. Niet-moslims die de ramadan niet naleven, worden in talrijke steden gearresteerd en veroordeeld.
Azerbeidzjan			Overheid	Vele moskeeën gesloten sinds 2008. Weigering van de overheid om registratie toe te staan aan Jehovah's Getuigen, die vaak met invallen van de politie worden geconfronteerd. Orthodoxe priesters krijgen geen toegang tot het land. In december 2015 keurde de president wetten goed die de godsdienstvrijheid beperken.
Bangladesh			Niet-overheid (internationaal), Niet-overheid (lokaal)	48 moorden op 18 maanden – religieuze minderheidsgroepen zijn het voornaamste doelwit. Toegenomen aandeel dodelijke aanslagen tegen christenen, hindoes en anderen – geestelijken en bekeerlingen worden vermoord of krijgen doodsb bedreigingen. Bisschoppen zien verband tussen de toename van het aantal aanslagen en een beslissing van het Hooggerechtshof van maart 2016 dat de islam als de staatsgodsdienst bevestigde.
Bhutan			Overheid	Verbod voor niet-boeddhisten om hun godsdienst in het openbaar te belijden en aan bekeringswerk te doen, maar de recente oprichting van een christelijke studentenbeweging in de hoofdstad is hoopgevend.
Brunei			Overheid	Stapsgewijze invoering van de sharia aangekondigd in de zomer van 2014. Verbod op geloofsgroepen, waaronder de baha'ïs. Gevangenisstraf van vijf jaar voor bekeringswerk door niet-moslims. De overheid biedt waterpompen en andere stimulansen aan in ruil voor bekering tot het sjafisme.
Birma			Overheid	66 kerken vernield door het leger sinds 2011. "Systematische" vervolging van de Rohingya-moslims.
China			Overheid	De wet betreffende de Nationale Veiligheid (juli 2015) vaardigt richtlijnen uit die godsdiensten moeten volgen. Nieuwe regels maken atheïsme verplicht voor partijleden. Meer dan 2.000 kerken en kruisen vernield.
Egypte			Overheid, Niet-overheid (lokaal)	Aanslagen tegen kopten en andere minderheden worden door de overheid ingeperkt, maar het verbod op belijding van de godsdienst buiten kerken blijft behouden. Sporadische aanslagen door islamisten tegen christenen en anderen – aanslagen gericht tegen religieuze gebouwen, ontvoering en moord.

LEGENDE:

- = Vervolging
 = Discriminatie

- = Situatie verbeterd
 = Situatie ongewijzigd
 = Situatie verslechterd

In deze tabel worden de landen aangegeven waar er volgens de analyse in het rapport over de *Vrijheid van Godsdienst in de Wereld* een beduidende mate van discriminatie of vervolging werd vastgesteld. Voor meer details, zie www.religion-freedom-report.org

Land	Categorie	Vergeleken met juni 2014	Voornaamste overtreder	Kernindicatoren
Eritrea			Overheid	85 Jehovagetuigen werden gevangengezet wegens hun weigering om wapens te dragen en aan velen werd een baan bij de overheid geweigerd. Er zijn minstens 3.000 christenen onder de gelovigen die wegens hun geloofsovertuiging in de gevangenis zitten.
India			Niet-overheid (lokaal)	Naar schatting 7.000 mensen werden in 2014 vervolgd. In maart 2015 werd een 70-jarige non verkracht bij wat, ondanks de ontheiligingen, door de politie als een inbraak werd bestempeld. De hindoeïstische nationalistische premier Narendra Modi is zijn beloften om religieuze minderheden te beschermen niet nagekomen.
Indonesië			Overheid, Niet-overheid (internationaal), Niet-overheid (lokaal)	Meer dan 1.000 kerken gesloten sinds 2006. 147 "discriminerende wetten en beleidsmaatregelen" voor godsdiensten. Sinds 2003, 150 personen gearresteerd of vastgehouden op basis van "blasfemiewetten". Remita Sinaga (60) was de eerste niet-moslim die 30 zweepslagen kreeg voor de verkoop van alcohol. Kerken werden platgebrand.
Iran			Overheid	In februari 2016 waren 90 christenen wegens hun geloofsovertuigingen gevangengezet, opgesloten of wachtten ze op hun proces. Niet-moslims worden uitgesloten van hoge politieke of militaire functies en mogen niet voor de rechterlijke macht, de veiligheidsdiensten etc. werken.
Irak			Niet-overheid (internationaal), Niet-overheid (lokaal)	Genocide, moord, foltering, verkrachting, ontvoering en vernielingen van plaatsen voor de eredienst door Daesh (ISIS) en andere extremisten. Massale exodus van christenen, yezidi's, mandeërs en andere vervolgde minderheidsgroepen uit hun eeuwenoude thuislanden.
Jemen			Niet-overheid (internationaal), Niet-overheid (lokaal)	Daesh eiste de verantwoordelijkheid op voor "een reeks" aanslagen op sjiiitische moskeeën. Maart 2016: vier zusters van Moeder Teresa onder de 16 dodelijke slachtoffers van een islamistische aanslag, een priester ontvoerd. Israël evacueerde in het geheim 19 joden wegens de escalatie van het geweld en de discriminatie.
Kazachstan			Overheid	Verbod op niet-geregistreerde religieuze activiteiten, met inbegrip van de verspreiding van religieuze literatuur buiten plaatsen voor de eredienst. Strengere beperkingen als reactie op de dreiging van islamitisch geweld.
Kenia			Niet-overheid (internationaal)	Moordpartij in de universiteit van Garissa met 148 dodelijke slachtoffers. 67 doden bij een aanslag op een winkelcentrum. Keniaanse burgers voelen zich niet beschermd door de veiligheidsdiensten. Zowel christenen als moslims voelen de gevolgen van het religieuze geweld.
Laos			Overheid	Decreet 92 regelt alle religieuze aangelegenheden, legt beperkingen op aan de verspreiding van godsdiensten en voert staatscontrole in op religieuze publicaties. Boeddhisme is hiervan uitgezonderd.

Land	Categorie	Vergeleken met juni 2014	Voornaamste overtreder	Kernindicatoren
Libië			Niet-overheid (internationaal), Niet-overheid (lokaal)	Onthoofding van 21 kopten door Daesh. Verbod op proselitisme en toenemend aantal moorden op leden van religieuze minderheden. Wegens het ontbreken van een eenheidsregering breiden extremistische organisaties als Daesh zich verder uit.
Malediven			Overheid	De Grondwet bepaalt dat niet-moslims geen staatsburger van de Malediven kunnen zijn. De regering beweert dat het land 100% moslim is ondanks de aanwezigheid van tot 100.000 niet-moslims. Proselitisme door niet-moslims is verboden. Niet-islamitische literatuur mag het land niet binnen.
Mauritania			Niet-overheid (internationaal), Niet-overheid (lokaal)	Toenemende invloed van extremistische islamitische groepen die zich tegen niet-islamitische groepen kanten. Verbod op de verspreiding van niet-islamitische literatuur. Niet-islamitische groepen kunnen zich niet laten registreren en moeten in het geheim bijeenkomen.
Niger			Niet-overheid (internationaal)	Islamitisch fundamentalisme, in het bijzonder van Boko Haram, komt uit naburige landen. In januari 2015 werden 10 mensen gedood en 80% van de kerken in Niger (72 in totaal) aangevallen en platgebrand bij gewelduitbarstingen als reactie op de verontwaardiging over de gebeurtenissen rond het magazine Charlie Hebdo.
Nigeria			Niet-overheid (internationaal)	2,5 miljoen mensen zijn ontheemd door het geweld van Boko Haram. Van 218 [currently 218 not 219] van de 276 [NOT 279] schoolmeisjes die in 2014 werden ontvoerd, ontbreekt elk spoor. Religieuze leiders verlenen echter openlijk hun steun aan initiatieven gericht op vreedzaam samenleven en conflictoplossing.
Noord-Korea			Overheid	Het christendom wordt als een instrument van buitenlandse inmenging door het Westen beschouwd. De 60-jarige eerwaarde Hyeon Lim werd tot levenslange dwangarbeid veroordeeld op beschuldiging van subversief gedrag en het gebruik van godsdienst om de staat omver te werpen.
Oekraïne			Overheid	De autoriteiten moeten minstens 10 dagen op voorhand op de hoogte worden gebracht van een publieke religieuze bijeenkomst. Activiteiten van in het buitenland gevestigde religieuze groepen worden beperkt. Strengere Russische wetten met betrekking tot de godsdienstvrijheid werden in de Krim van kracht na de aanhechting.
Oezbekistan			Overheid	Er vonden invallen plaats bij protestantse groepen wegens overtredingen van de wetten op religieuze bijeenkomsten, ze kregen geldboeten wegens het bezit van Bijbels en andere religieuze literatuur. De Mensenrechtenraad van de VN riep Oezbekistan op om "een echte vrijheid van godsdienst en overtuiging te waarborgen".
Pakistan			Niet-overheid (internationaal), Niet-overheid (lokaal)	Bij een zelfmoordaanslag in Lahore op Paaszondag 2016 kamen 78 mensen om het leven. In maart 2015 kwamen bij aanslagen op twee kerken in Lahore ook 17 mensen om.

Land	Categorie	Vergeleken met juni 2014	Voornaamste overtreder	Kernindicatoren
Palestijnse Gebieden			Niet-overheid (internationaal), Niet-overheid (lokaal)	De christelijke gemeenschap heeft te lijden onder de oorlog tussen Israël en Hamas. In mei 2016 verklaarde de Palestijnse president dat de bescherming van christenen in Palestina “een plicht” was.
Qatar			Overheid	Niet-abrahamitische godsdiensten mogen geen plaatsen voor de eredienst oprichten. Acht geregistreerde christelijke gezindten mogen hun godsdienst in het openbaar belijden in een door de overheid ter beschikking gestelde zone.
Saoedi-Arabië			Overheid	Door de opvolging van koning Salman is de situatie niet veranderd voor minderheidsgroepen. In 2014 sloten de autoriteiten meer dan 10.000 Twitteraccounts wegens religieuze overtredingen.
Soedan			Overheid	Clerici werden gearresteerd en land van de Kerk werd in beslag genomen. De straffen voor geloofsafval en godslastering zijn door recente wijzigingen strenger geworden.
Somalië			Niet-overheid (Internationaal)	Al-Shabaab bleef aanslagen plegen tegen niet-moslims. Er zijn geen officiële niet-islamitische plaatsen voor de eredienst.
Syrië			Overheid, Niet-overheid (Internationaal), Niet-overheid (lokaal)	Aanvallen van Daesh tegen religieuze minderheden worden algemeen als genocide erkend. Daesh viel Assyrisch-christelijke dorpen aan de rivier Khabur binnen, duizenden sloegen op de vlucht, ongeveer 220 christenen werden gevangengenomen.
Tadzjikistan			Overheid	In het voorjaar van 2015 werden moslimmannen verplicht hun baard af te scheren. In april 2015 werd alle moslims onder 35 jaar verboden op hadj-bedeftvaart naar Mekka te gaan. Er werd een verbod ingevoerd voor vrouwen en jongeren onder de 18 om moskeeën te bezoeken. In 2016 verbood een wet om aan baby's islamitische namen te geven.
Tanzania			Niet-overheid (Internationaal), Niet-overheid (lokaal)	Toenemend aantal aanslagen op kerken, maar gematigde moslims verzetten zich tegen de islamisten.
Turkije			Overheid, Niet-overheid (Internationaal)	Repressieve beperkingen op de bouw van kerken en andere religieuze gebouwen. Daesh en andere islamistische groepen hebben de verantwoordelijkheid opgeëist voor gewelddadige aanslagen.
Turkmenistan			Overheid	Privaat godsdienstonderwijs is verboden. Religieuze literatuur wordt gecensureerd. Gelovigen blijven te maken krijgen met frequente invallen, geldboeten, gevangenisstraffen en de inbeslagname van religieus materiaal.
Vietnam			Overheid	Strenge beperkingen op evangelisatie. Lokale autoriteiten van de centrale hoogvlakten beperken de godsdienstbeoefening sterk. Problemen met dreiging van inbeslagname van eigendommen die aan religieuze groepen toebehoren en met de teruggave van eerder in beslag genomen eigendommen.

www.religion-freedom-report.org

Aid to the
Church in Need

ACN INTERNATIONAL

Kerk in Nood is een katholieke hulporganisatie die gelovigen steunt overal waar ze worden vervolgd, onderdrukt of in nood verkeren – door informatie, gebed en actie. Kerk in Nood werd op Eerste Kerstdag 1947 opgericht en werd in 2011 een pauselijke stichting van de Katholieke Kerk. Elk jaar beantwoordt de hulporganisatie meer dan 5.000 hulpverzoeken van bisschoppen en religieuze oversten in zowat 140 landen. Haar projecten omvatten noodhulp voor mensen op de vlucht voor vervolging, de opleiding van seminaristen, het drukken van Bijbels en religieuze literatuur, de ondersteuning van priesters en geestelijken in moeilijke omstandigheden, het bouwen en herstellen van kerken en kapellen, de uitzending van religieuze programma's op radio en tv en de hulp aan vluchtelingen.

www.acn-intl.org